

Planering och byggande

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet 39 motioner med sammanlagt 68 yrkanden från den allmänna motionstiden 2012. Förslagen gäller frågor om planering och byggande i vid bemärkelse. Flertalet av förslagen har direkt eller indirekt anknytning till det som regleras genom plan- och bygglagen (2010:900), förkortad PBL. Vidare behandlas vissa frågor som regleras genom lagen (2006:985) om energideklaration för byggnader, lagen (1993:320) om byggförsäkring och lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m.

Utskottet föreslår ett tillkännagivande till regeringen om att en parlamentarisk PBL-kommitté bör tillsättas. Kommittén bör ges ett brett uppdrag att föreslå ändringar i plan- och bygglagstiftningen som bl.a. kan leda till en snabbare och enklare plan- och byggprocess. Uppdraget bör även omfatta de frågor om regionplanering som regeringen anser bör bli föremål för parlamentariska överväganden. Därmed tillstyrker utskottet ett motionsförslag.

Övriga motionsyrkanden som behandlas i betänkandet avstyrks av utskottet. Ett antal av dessa förslag har beretts i förenklad ordning, eftersom motsvarande förslag behandlats tidigare under valperioden. I sina ställningstaganden hänvisar utskottet till regleringen genom plan- och bygglagen, sina tidigare ställningstaganden, pågående utredningar och till det arbete som bedrivs i statliga myndigheter och i de enskilda kommunerna.

I betänkandet finns elva reservationer och ett särskilt yttrande. I en av reservationerna (M, FP, C, KD) föreslås att riksdagen avslår motionsförslaget om en PBL-kommitté.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Utskottets överväganden	6
Inledning	6
En parlamentarisk PBL-kommitté	6
Dispens från plan- och byggregler i Södermanland	10
Äldre detaljplaner	11
Skadeståndsansvar för detaljplaner	12
Klimatfrågor i planeringen	14
Samhälls- och transportplanering	16
Cykel- och kollektivtrafik	18
Krav på parkering	21
Buller i den byggda miljön	23
Energihushållningskrav vid ny- och ombyggnad	24
Regler för fastbränslepannor	27
Energideklaration vid uthyrning av småhus	28
Byggefelsförsäkring och utvecklingsfel	30
Sjuka hus och byggnaders inomhusmiljö	32
Övriga motionsförslag – förenklad beredning	35
Reservationer	37
1. En parlamentarisk PBL-kommitté, punkt 1 (M, FP, C, KD)	37
2. Skadeståndsansvar för detaljplaner, punkt 4 (MP, V)	38
3. Klimatfrågor i planeringen, punkt 5 (MP, V)	39
4. Samhälls- och transportplanering, punkt 6 (MP, V)	41
5. Cykel- och kollektivtrafik, punkt 7 (MP, V)	42
6. Krav på parkering, punkt 8 (V)	42
7. Buller i den byggda miljön, punkt 9 (MP, V)	43
8. Energihushållningskrav vid ny- och ombyggnad, punkt 10 (S)	45
9. Energihushållningskrav vid ny- och ombyggnad, punkt 10 (MP, V)	46
10. Byggefelsförsäkring och utvecklingsfel, punkt 13 (MP, V)	47
11. Sjuka hus och byggnaders inomhusmiljö, punkt 14 (MP, V)	49
Särskilt yttrande	52
Övriga motionsförslag – förenklad beredning, punkt 15 (S, MP, SD, V)	52
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	53
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012	53

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. En parlamentarisk PBL-kommitté

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:C388 av Veronica Palm m.fl. (S) yrkande 4.

Reservation 1 (M, FP, C, KD)

2. Dispens från plan- och byggregler i Södermanland

Riksdagen avslår motion

2012/13:C339 av Lotta Finstorp och Roger Tiefensee (M, C).

3. Äldre detaljplaner

Riksdagen avslår motion

2012/13:C211 av Jan Lindholm (MP).

4. Skadeståndsansvar för detaljplaner

Riksdagen avslår motion

2012/13:Fö263 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkande 4.

Reservation 2 (MP, V)

5. Klimatfrågor i planeringen

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:C302 av Jan Lindholm (MP) och

2012/13:Fö263 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkande 2.

Reservation 3 (MP, V)

6. Samhälls- och transportplanering

Riksdagen avslår motion

2012/13:T510 av Helena Leander m.fl. (MP) yrkandena 3, 10 och 11.

Reservation 4 (MP, V)

7. Cykel- och kollektivtrafik

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:C400 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 9 och

2012/13:T510 av Helena Leander m.fl. (MP) yrkande 5.

Reservation 5 (MP, V)

8. Krav på parkering

Riksdagen avslår motion

2012/13:C400 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 10.

Reservation 6 (V)

9. Buller i den byggda miljön

Riksdagen avslår motion

2012/13:C301 av Jan Lindholm (MP).

*Reservation 7 (MP, V)***10. Energihushållningskrav vid ny- och ombyggnad**

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:C388 av Veronica Palm m.fl. (S) yrkandena 8 och 9,

2012/13:C400 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 3,

2012/13:N366 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 10 och

2012/13:N406 av Lise Nordin (MP) yrkande 6.

*Reservation 8 (S)**Reservation 9 (MP, V)***11. Regler för fastbränslepannor**

Riksdagen avslår motion

2012/13:MJ455 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 5.

12. Energideklaration vid uthyrning av småhus

Riksdagen avslår motion

2012/13:C403 av Jan Ericson (M).

13. Byggförsäkring och utvecklingsfel

Riksdagen avslår motion

2012/13:C303 av Jan Lindholm (MP) yrkandena 1 och 3.

*Reservation 10 (MP, V)***14. Sjuka hus och byggnaders inomhusmiljö**

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:C299 av Jan Lindholm (MP),

2012/13:C305 av Jan Lindholm (MP) yrkandena 1, 2, 4 och 6 samt

2012/13:C400 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 16 och 17.

*Reservation 11 (MP, V)***15. Övriga motionsförslag – förenklad beredning**

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:Ju241 av Börje Vestlund och Meeri Wasberg (båda S) yrkande 4,

2012/13:C227 av Pontus Haag (M),

2012/13:C231 av Jan Lindholm (MP) yrkandena 1 och 2,

2012/13:C235 av Pyy Niemi (S),

2012/13:C258 av Anita Brodén och Lars Tysklind (båda FP) yrkandena 1–4,

2012/13:C310 av Carina Herrstedt (SD),

2012/13:C313 av Eliza Roszkowska Öberg (M),

2012/13:C315 av Krister Hammarbergh (M) yrkandena 1 och 2,

2012/13:C318 av Staffan Anger (M),
2012/13:C322 av Yvonne Andersson (KD),
2012/13:C340 av Christina Oskarsson och Jörgen Hellman (båda S)
yrkandena 1 och 2,
2012/13:C341 av Helene Petersson i Stockaryd och Carina Adolfs-
son Elgestam (båda S),
2012/13:C342 av Staffan Danielsson (C),
2012/13:C343 av Staffan Danielsson och Johan Hedin (båda C),
2012/13:C348 av Rickard Nordin (C),
2012/13:C354 av Jan Lindholm (MP) yrkandena 1–4,
2012/13:C362 av Carina Herrstedt (SD) yrkande 2,
2012/13:C380 av Andreas Norlén m.fl. (M) yrkandena 1 och 2,
2012/13:C396 av Elin Lundgren (S),
2012/13:C416 av Bo Bernhardsson (S),
2012/13:C438 av Jan Lindholm (MP) yrkandena 2–5,
2012/13:C440 av Ulrika Karlsson i Uppsala (M),
2012/13:Fö228 av Jan Lindholm m.fl. (MP) yrkandena 3 och 4,
2012/13:Fö260 av Ulrika Carlsson i Skövde och Per Lodenius (båda
C) yrkande 2 och
2012/13:N406 av Lise Nordin (MP) yrkande 5.

Stockholm den 5 mars 2013

På civilutskottets vägnar

Veronica Palm

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Veronica Palm (S), Nina Lundström (FP), Oskar Öholm (M), Marta Obminska (M), Hillevi Larsson (S), Margareta Cederfelt (M), Jonas Gunnarsson (S), Katarina Köhler (S), Ola Johansson (C), Yilmaz Kerimo (S), Jessika Vilhelmsson (M), Jan Lindholm (MP), Roland Utbult (KD), Thomas Finnborg (M), Lars Eriksson (S), Amineh Kakabaveh (V) och Carina Herrstedt (SD).

Utskottets överväganden

Inledning

Civilutskottet behandlar i detta betänkande 39 motioner med sammanlagt 68 yrkanden från den allmänna motionstiden 2012. Förslagen gäller frågor om planering och byggande i vid bemärkelse. Flertalet av förslagen har direkt eller indirekt anknytning till det som regleras genom plan- och bygglagen (2010:900), förkortad PBL. Vidare behandlas vissa frågor som regleras genom lagen (2006:985) om energideklaration för byggnader, lagen (1993:320) om byggförsäkring och lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m. Förslagen i motionerna finns i bilagan.

En parlamentarisk PBL-kommitté

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att en parlamentarisk PBL-kommitté bör tillsättas. Utskottet anser att kommittén bör få ett brett uppdrag att föreslå ändringar i plan- och bygglagstiftningen som bl.a. kan leda till en snabbare och enklare plan- och byggprocess. Uppdraget bör även omfatta de frågor om regionplanering som regeringen anser bör bli föremål för parlamentariska överväganden. Därmed tillstyrker utskottet ett motionsförslag.

Jämför reservation 1 (M, FP, C, KD).

Motionen

I motion 2012/13:C388 av Veronica Palm m.fl. (S) yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör tillkalla en partssammansatt och parlamentarisk kommitté med uppdraget att snabbt föreslå nödvändiga ändringar i PBL. Enligt motionärerna behöver PBL moderniseras, förenklas och förtydligas samtidigt som plan- och byggprocessen behöver effektiviseras och byråkratin minska. Det handlar enligt motionen om att utveckla formerna för både detaljplanering och översiktsplanering.

Bakgrund

En parlamentariskt sammansatt kommitté fick 2002 i uppdrag av regeringen att se över plan- och bygglagstiftningen samt föreslå de lagändringar som behövs. Kommittén överlämnade i september 2005 sitt slutbetänkande

Får jag lov? (SOU 2005:77). Därefter gav regeringen flera utredningsuppdrag som helt eller delvis var inriktade på ändringar i plan- och bygglagen. Dessa uppdrag gavs till särskilda utredare och som myndighetsuppdrag.

Det omfattande utredningsarbetet ledde fram till att riksdagen våren 2010 beslutade att en ny plan- och bygglag skulle ersätta den tidigare gällande lagen (prop. 2009/10:170, bet. 2009/10:CU25, 2009/10:MJU24, 2009/10: JuU27, rskr. 2009/10:366). Den nya plan- och bygglagen (2010:900) trädde i kraft den 2 maj 2011. Riksdagen har därefter vid flera tillfällen fattat beslut om vissa ändringar i lagen.

Efter att den nya plan- och bygglagen trätt i kraft har regeringen gett ett antal uppdrag till särskilda utredare och statliga myndigheter som varit inriktade på frågor som regleras genom lagen. Regeringsuppdragen har bl.a. avsett att

- kartlägga kommunernas tillämpning av bygglagstiftningens bestämmelser om tekniska egenskapskrav (dir. 2011:100)
- göra en översyn av reglerna om genomförande av detaljplan, bl.a. avseende exploateringsavtal (dir. 2011:104)
- beskriva och utvärdera den kommunala markanvisningsprocessen (S2011/10454/PBB)
- kartlägga och analysera kommunernas planberedskap (S2011/10456/PBB)
- redovisa planeringsförenklade åtgärder m.m. (S2011/10458/PBB)
- utvärdera vissa tillväxt- och konkurrensbestämmelser i PBL (S2011/10460/PBB).
- utreda behovet av bestämmelser för att ge konsumenter ett ekonomiskt skydd vid bl.a. småhusentreprenad (dir. 2012:88)
- förenkla och förkorta plan- och byggprocessen genom att bl.a. se över kravet på detaljplan, kravet på bygglov och möjligheterna att använda s.k. enkelt planförfarande (dir 2012:114)
- se över det regelverk och de vägledningar som påverkar byggandet av student- och ungdomsbostäder med en boarea om högst 35 m² (S2012/8156/PBB)
- föreslå nya eller ändrade bestämmelser i syfte att öka samordningen av planläggningen och lovgivningen enligt PBL med prövning och tillsyn enligt miljöbalken i fråga om buller (dir. 2013:5)
- utarbeta vägledande underlag vid planering för och byggande av bostäder inom områden som är utsatta för buller från hamnar, industrier och annan liknande verksamhet (S2013/613/PBB).

I ett pressmeddelande från Socialdepartementet den 26 februari 2013 aviserade regeringen att en parlamentarisk kommitté kommer att tillsättas som ska utvärdera det nuvarande systemet med regionplanering i plan- och bygglagens sjunde kapitel och också se om regelverket behöver förändras. Enligt pressmeddelandet kommer kommittén att tillsättas under våren och avsluta sitt arbete i början av nästa mandatperiod.

Utskottets ställningstagande

Det aktuella motionsyrkandet har, som utskottet uppfattar det, två utgångspunkter. Motionärerna anser, trots att en ny PBL nyligen trätt i kraft, att det kvarstår ett omfattande reformbehov av plan- och bygglagstiftningen. Den andra utgångspunkten är att nödvändiga förändringar bäst kan uppnås genom att regeringen söker bredda förankringen i reformarbetet.

Utskottet vill först erinra om att delvis motsvarande överväganden ledde fram till det arbete som inleddes 2002 med att reformera dåvarande PBL. I februari 2002 ställde sig en bred riksdagsmajoritet bakom ett tillkännagivande till regeringen om behovet av en översyn av lagen (förs. 2001/02:8, bet. 2001/02:BoU6, rskr. 2001/02:154, 155). I juni samma år tillkallade regeringen en parlamentariskt sammansatt kommitté med uppdrag att se över plan- och bygglagstiftningen. I kommittédirektiven (dir. 2005:77) framhöll regeringen vikten av att översynen skulle få en tillräcklig politisk förankring. Som redovisats ovan lade den parlamentariska kommittén fram sitt slutbetänkande 2005 och utredningsarbetet fortsatte sedan i andra former.

Våren 2010 lade regeringen fram sin proposition En enklare plan- och bygglag (prop. 2009/10:170) med förslag om en ny lag. I den föregående lagrådsgranskningen hade Lagrådet konstaterat att det remitterade lagförslaget hade utarbetats under tidspress, nästan helt saknade författningskommentarer och innehöll oklarheter i lagtexten. Tre partier ansåg att det kvarstod sådana brister i propositionen att regeringens förslag inte borde genomföras utan i stället genomarbetas och bli föremål för en ny lagrådsgranskning (bet. 2009/10:CU25). Beslutet i riksdagen om den nya plan- och bygglagen togs därför med stöd av endast de fyra regeringspartierna (rskr. 2009/10:366).

Efter införandet av nya PBL har det successivt framkommit en relativt omfattande kritik mot utfallet av den förändrade lagstiftningen. Det gäller både övergripande frågor om hur lagen påverkat plan- och byggprocessen i stort och ett antal mer avgränsade frågor, som exempelvis de nya reglerna för byggsanktionsavgift. Kritiken gällande de övergripande frågorna utgår främst från uppfattningen att nya PBL sammantaget inte lett fram till den enklare och snabbare hantering av bl.a. plan- och bygglovärenden som var avsikten. Detta är givetvis särskilt olyckligt i dagens situation när det skulle behövas ett regelsystem som kan underlätta en nödvändig ökning av bostadsbyggandet.

Mot den redovisade bakgrunden anser utskottet att det finns starka skäl att nu söka återuppta ett reformarbete avseende PBL där en bred politisk förankring är en viktig strävan. Värdet av en sådan förankring måste anses göra sig särskilt gällande för plan- och bygglagstiftningen på grund av dess betydelse såväl för samhällsutvecklingen i stort som för enskilda. Lagstiftningen påverkar processer och beslut vars konsekvenser sträcker sig över mycket lång tid. Lagtillämpningen sker i kommuner med olika politiska sammansättningar. Ett mycket stort antal enskilda och företag är

beroende av en förutsägbar lagstiftning som inte riskerar att ändras i väsentliga avseenden efter ett val. Allt detta talar för att en plan- och bygglag med en så bred politisk förankring som möjligt bör eftersträvas.

Utskottet anser liksom motionärerna att det finns skäl att söka bredda den politiska förankringen i reformarbetet. När det gäller formen för en sådan förankring innebär förslaget i motionen att en parlamentarisk kommitté bör tillsättas med uppgift att föreslå nödvändiga förändringar i PBL. Det bör emellertid framhållas att situationen i dag är väsentligt annorlunda än när riksdagen 2002 efterfrågade en översyn av PBL och regeringen tillsatte en parlamentarisk kommitté med ett brett utredningsuppdrag. Det måste självfallet nu beaktas att en ny lag har trätt i kraft och att regeringen redan har hunnit ta initiativ till ett antal utredningar och myndighetsuppdrag i frågor som inte fick sin lösning genom den nya lagstiftningen. De parlamentariska överväganden som utskottet eftersträvar måste givetvis utgå från dessa förhållanden.

Som framgått av bakgrundsavsnittet ovan har regeringen helt nyligen aviserat att en parlamentarisk kommitté kommer att tillsättas med uppgift att utvärdera det nuvarande systemet med regionplanering i plan- och bygglagens sjunde kapitel och se om regelverket behöver förändras. Utskottet ser positivt på detta initiativ från regeringens sida. En bättre regional samordning i planeringen är mycket angelägen, inte minst i regioner där bostads- och arbetsmarknaden är helt integrerad och inte följer kommungränserna. Särskilt i tillväxtregionerna finns det ett stort behov av att samordna planeringen av bostadsförsörjningen så att alla kommuner bidrar till en fungerande bostadsmarknad.

Utskottet anser emellertid inte att kommitténs arbete bör begränsas till att endast avse den regionplanering som regeringen kan besluta om enligt bestämmelserna i PBL. Väl så viktigt för att åstadkomma ett ökat bostadsbyggande är att de frågor som stått i centrum för den senaste tidens kritik mot PBL nu blir föremål för en parlamentarisk beredning. Det handlar då främst om att finna vägar till en förändrad lagstiftning som ger förutsättningar för en enklare och snabbare plan- och byggprocess. Tyngdpunkten i kommitténs arbete bör därför ligga på att identifiera problem, ta vara på befintlig kunskap och sektorssynpunkter samt skapa en samsyn om önskvärda åtgärder vad gäller alla relevanta delar av PBL.

Utskottet anser sammanfattningsvis att riksdagen i ett tillkännagivande till regeringen bör ställa sig bakom förslaget i motion 2012/13:C388 (S) yrkande 4 om att en parlamentarisk PBL-kommitté bör tillsättas med ett brett uppdrag att föreslå ändringar i plan- och bygglagstiftningen som bl.a. kan leda till en snabbare och enklare plan- och byggprocess. Uppdraget bör även omfatta de frågor om regionplanering som regeringen anser bör bli föremål för parlamentariska överväganden.

Dispens från plan- och byggregler i Södermanland

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om dispens från plan- och byggregler för byggande i Södermanland. Utskottet hänvisar till de dispensregler som finns i plan- och bygglagstiftningen.

Motionen

Lotta Finstorp (M) och Roger Tiefensee (C) föreslår i motion 2012/13: C339 att Södermanland ska bli ett ”frilän” där det ska vara möjligt att fritt pröva nya lösningar för bostadsproduktionen och förenklad planprocess i kommunerna. Motionärerna anser att detta skulle kunna leda fram till smartare lösningar och lägre byggkostnader.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser liksom motionärerna att det är angeläget att pröva olika vägar som kan leda till en förenklad plan- och byggprocess och lägre byggkostnader. Detta arbete bör emellertid i huvudsak inriktas på att finna lösningar som kan tillämpas i hela landet och som i förekommande fall kan leda till ändringar i PBL eller i annan lagstiftning. Ett antal aktuella utredningar och myndighetsuppdrag är också inriktade på denna typ av frågor. Det utesluter givetvis inte att även olika lokala pilotprojekt och experimentbyggande kan bidra till värdefulla erfarenheter som sedan kan tillämpas i större skala. Bestämmelserna i PBL ger redan i dag ett visst utrymme för undantag från bestämmelserna om krav på byggnadsverk m.m. Enligt 8 kap. 26 § PBL får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer i det enskilda fallet ge dispens från bestämmelserna i kapitlet om krav på byggnadsverk, byggprodukter, tomter och allmänna platser. Villkoren för sådan dispens framgår av plan- och byggförordningen (2011:338), förkortad PBF. Enligt 3 kap. 24 § PBF får Boverket i det enskilda fallet ge dispens från vissa bestämmelser om krav på byggnadsverk om det finns särskilda skäl och dispensen avser uppförande eller ändring av en byggnad i experimentsyfte, och inte medför en oacceptabel risk för människors hälsa eller säkerhet.

Civilutskottet hänvisar till de dispensregler som finns i plan- och bygglagstiftningen. Utskottet är däremot inte berett att ställa sig bakom förslaget om att en mycket omfattande dispens ska gälla för planering och bostadsbyggande i Södermanland. Motionen avstyrks således.

Äldre detaljplaner

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om att kommunerna bör få rätt att upphäva alla detaljplaner av en viss ålder som inte har genomförts. Utskottet hänvisar till de bestämmelser om upphävande av detaljplaner som finns i PBL.

Motionen

I motion 2012/13:C211 framhåller Jan Lindholm (MP) att det är ett problem att äldre ”bortglömda” detaljplaner kan vara gällande och medföra byggrätt även efter mycket lång tid. Mot denna bakgrund föreslår motionären ett tillkännagivande om att kommunerna bör få rätt att upphäva alla detaljplaner som inte har genomförts och som är antagna före ett visst datum alternativt saknar genomförandetid.

Vissa bestämmelser i plan- och bygglagen

Enligt PBL gäller en detaljplan tills den upphävs eller ändras (4 kap. 38 §). I detaljplanen ska kommunen ange en genomförandetid som inte får vara kortare än 5 år och inte längre än 15 år (4 kap. 21 §). Som huvudregel gäller att en detaljplan inte får ändras eller upphävas före genomförandetidens utgång, om någon fastighetsägare som berörs motsätter sig detta (4 kap. 39 §). Om en detaljplan ändras eller upphävs före genomförandetidens utgång, har den som äger en fastighet rätt till ersättning av kommunen för den skada som ändringen eller upphävandet medför för ägaren (14 kap. 9 §). De rättigheter som har uppkommit genom detaljplanen hindrar inte att detaljplanen ändras eller upphävs efter genomförandetidens utgång (4 kap. 40 §).

I övergångsbestämmelserna till PBL finns bestämmelser om äldre planers giltighet. Enligt bestämmelserna ska stadsplaner, byggnadsplaner, avstyckningsplaner och andra planer under vissa förutsättningar gälla som antagna detaljplaner. Genomförandetiden har för dessa äldre detaljplaner gått ut.

I 5 kap. PBL finns förfaranderegler om hur en detaljplan upprättas och antas. Bestämmelserna gäller också i fråga om förslag till och beslut om att ändra eller upphäva en detaljplan (5 kap. 38 §).

Utskottets ställningstagande

Det finns sannolikt ett mycket stort antal detaljplaner som i någon mening är inaktuella. En stor del av dessa skulle därför behöva ändras eller upphävas för att ge ett aktuellt underlag för kommunens prövning av ett områdes lämplighet för bebyggelse och reglering av bebyggelsemiljöns

utformning. I landets kommuner pågår också ett löpande arbete med denna inriktning. Till grund för detta arbete ligger bl.a. de bestämmelser i PBL som återgivits ovan. Bestämmelserna innebär att förslag och beslut om att ändra eller upphäva en plan, liksom beslut om att anta en plan, omfattas av vissa förfaranderegler som möjliggör en öppen demokratisk process utifrån bestämmelser om bl.a. samråd, kungörelse och granskning.

Frågan om lämpligheten att upphäva äldre stads- och byggnadsplaner diskuterades när den tidigare plan- och bygglagen (1987:10) genomfördes, men beslutet blev i stället att dessa planer härnäst skulle betraktas som detaljplaner enligt PBL. Det föredragande statsrådet konstaterade i den aktuella propositionen (prop. 1985/86:1) att ett upphävande av alla planer av en viss typ eller ålder skulle träffa en mängd av planer inom vilka en förändring av markanvändningen visserligen inte var aktuell, men som innehöll andra byggnadsreglerande bestämmelser av vikt som borde fortsätta att gälla. Mot denna bakgrund föreslogs en ordning som motsvarar bestämmelserna i den nya PBL (2010:900), dvs. att de äldre planerna gäller tills de upphävs.

Motionsförslaget synes närmast ta sikte på en ordning som innebär att kommunerna under vissa förutsättningar skulle kunna upphäva alla gällande planer av en viss ålder utan att tillämpa det förfarande som PBL föreskriver. Utskottet kan inte ställa sig bakom ett sådant förslag.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet det aktuella motionsförslaget.

Skadeståndsansvar för detaljplaner

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om utökad kommunalt skadeståndsansvar för detaljplaner. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden till utredningsförslag med denna inriktning.

Jämför reservation 2 (MP, V).

Motionen

I motion 2012/13:Fö263 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att kommunernas ansvar för detaljplaner och bygglov vad gäller skadestånd till enskilda och företag vid översvämning, ras, skred och erosion bör förlängas från 10 år till 20 år i enlighet med ett förslag från Klimat- och sårbarhetsutredningen. Enligt motionärerna bör en ledamot i en byggnadsnämnd kunna bli personligen ersättningsskyldig om bygglov har beviljats i ett område där det finns dokumenterad risk för översvämning.

Bakgrund

Klimat- och sårbarhetsutredningen föreslog i sitt slutbetänkande Sverige inför klimatförändringarna (SOU 2007:60) att en ny bestämmelse skulle tas in i PBL med en utökad skadeståndsskyldighet för kommunen vid fel eller försummelse vid myndighetsutövning i vissa fall. Innebörden i förslaget var att den tioåriga preskriptionstiden, som enligt preskriptionslagen gäller för fordringar i allmänhet, i de aktuella fallen skulle förlängas till 20 år. Paragrafen i PBL föreslogs få följande lydelse.

Fastighetsägares fordran vid ersättning enligt skadeståndslagen (1972:207), för skada till följd av att kommunen vid beslut enligt denna lag inte tillräckligt beaktat risker för översvämningar, ras, skred och erosion, preskriberas tjugo år efter tillkomsten, om inte preskriptionstiden bryts dessförinnan.

Vid remissbehandlingen av betänkandet framkom flera invändningar mot detta förslag. Boverket ansåg att förslaget var outvecklat och behäftat med ett stort antal frågetecken. Verket framhöll vidare att syftet med förslaget – dvs. att begränsa antalet skador – borde kunna uppnås i lika stor omfattning genom att länsstyrelsen tar sitt ansvar för ingripande enligt PBL. Boverket framhöll de lagändringar som trädde i kraft vid årsskiftet 2008 och som innebar stärkta möjligheter att ingripa för länsstyrelserna.

Motsvarande bestämmelser som Boverket hänvisade till i sitt remissvar finns i dag i 11 kap. 10 § i den nya PBL. Bestämmelserna innebär i det nu aktuella avseendet att länsstyrelsen ska överpröva kommunens beslut om att anta en detaljplan om beslutet kan antas innebära att en bebyggelse blir olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Även Sveriges Kommuner och Landsting avstyrkte utredningsförslaget medan det fick stöd från bl.a. flera länsstyrelser. Regeringen redovisade sin bedömning i propositionen En sammanhållen klimat- och energipolitik – Klimat (prop. 2008/09:162), nämligen att en förlängd preskriptionstid enligt utredningsförslaget inte är motiverad. Vid riksdagsbehandlingen av propositionen avslogs ett motionsyrkande om förlängd preskriptionstid med hänvisning till regeringens ställningstagande (bet. 2008/09:MJU28, rskr. 2008/09:300).

Utskottets ställningstagande

Det förslag från Klimat- och sårbarhetsutredningen som motionärerna hänvisar till ledde inte fram till något regeringsförslag till riksdagen. Under remissbehandlingen av utredningen redovisades flera invändningar mot det aktuella förslaget av centrala remissinstanser. Dessutom infördes en lagändring kort tid efter att utredningen hade lagt fram sina förslag. Lagändringen innebar ökade möjligheter för länsstyrelserna att ingripa i de fall då det bedöms finnas risk för den typ av skador som utredningen särskilt

hade uppmärksammat. Regeringen har i en proposition gjort bedömningen att den föreslagna förlängningen av preskriptionstiden inte är motiverad. Riksdagen har ställt sig bakom regeringens ställningstagande.

Det som anförs i den aktuella motionen ger inte utskottet anledning att föreslå någon förnyad prövning av det förslag som Klimat- och sårbarhetsutredningen lade fram 2007. Motion 2012/13:Fö263 yrkande 4 avstyrks således.

Klimatfrågor i planeringen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om klimatfrågor i planeringen. Utskottet vidhåller sin uppfattning att den nya plan- och bygglagen klart ger uttryck för att hänsyn ska tas i planeringen till de risker som ett förändrat klimat kan föra med sig, exempelvis när det gäller översvämningar och erosion.

Jämför reservation 3 (MP, V).

Motionerna

Jan Lindholm (MP) framhåller i motion 2012/13:C302 att den successivt ökande kunskapen om följderna av klimatförändringen måste leda till förändringar i kraven på planering och byggande. Motionären hänvisar bl.a. till förändrade prognoser vad gäller nederbörds mängden samt vattennivån i havet och i Väner. I motionen föreslås mot denna bakgrund att riksdagen ska ge regeringen till känna att PBL måste revideras och klimatanpassas och att större marginaler för den byggda miljön bör gälla med avseende på vattennivå, nederbörd, vindhastighet, risk för brand m.m.

Även i motion 2012/13:Fö263 av Peter Rådberg m.fl. (MP) framhålls att kommunerna måste ta hänsyn till kommande klimatförändringar i sin planering. Motionärerna föreslår ett tillkännagivande om att det bör införas ett krav i PBL på kommunerna att de måste upprätta klimat- och sårbarhetsplaner (yrkande 2). Planerna ska ta ett helhetsgrepp på klimatfrågan, och det ska gälla både kommunens egen klimatpåverkan och förebyggande åtgärder för att begränsa följderna av klimatförändringen.

Vissa bestämmelser i plan- och bygglagen

Enligt 2 kap. 3 § PBL ska hänsyn tas till bl.a. miljö- och klimataspekterna vid planläggning. Den tidigare plan- och bygglagen saknade ett sådant uttryckligt krav. Enligt 2 kap. 5 § ska, vid planläggning och i ärenden om bygglov eller förhandsbesked, bebyggelse och byggnadsverk lokaliseras till

mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till bl.a. risken för olyckor, översvämning och erosion. Detta krav infördes redan den 1 januari 2008 i den tidigare gällande lagen.

Det finns även bestämmelser om att länsstyrelsen särskilt ska verka för att bebyggelse och byggnadsverk inte blir olämpliga med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion under samrådet om kommunernas förslag till översiktsplan (3 kap. 10 §) respektive detaljplan (5 kap. 14 §). Vidare ska länsstyrelsen överpröva kommunens beslut om detaljplan bl.a. om beslutet kan antas innebära att en bebyggelse blir olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion (11 kap. 10 § PBL).

Tidigare behandling

Civilutskottet har föregående år behandlat och avstyrkt motioner med i huvudsak motsvarande förslag som i de nu aktuella motionerna (bet. 2011/12:CU14). Riksdagen följde utskottets förslag. Utskottet hänvisade i sitt ställningstagande bl.a. till de ändringar i lagstiftningen i det aktuella avseendet som genomfördes vid införandet av den nya plan- och bygglagen. Vidare framhöll utskottet det pågående arbetet med metod- och kompetensutveckling när det gäller frågor om klimatanpassning vid planering och byggande. Utskottet anförde följande.

Civilutskottet vidhåller sin uppfattning att den nya plan- och bygglagen klart ger uttryck för att man i planeringen ska ta hänsyn till de risker som ett förändrat klimat kan föra med sig, exempelvis när det gäller översvämningar och erosion. Det är givetvis angeläget att dessa bestämmelser verkligen får genomslag i kommunernas praktiska arbete med planläggning. Boverket har under de senaste åren gett ut flera rapporter som kan ge kommunerna stöd i detta arbete, exempelvis Bygg för morgondagens klimat (2009), Mångfunktionella ytor – klimatanpassning av befintlig bebyggd miljö i städer och tätorter genom grönstruktur (2010) och Planer som styrmedel för att minska samhällets klimatpåverkan (2010). Den sistnämnda rapporten ger en fördjupad analys av hur planering och byggande kan främja anpassning till ett förändrat klimat.

Utskottet anser inte att riksdagen i dagsläget behöver förorda överväganden om ändrade bestämmelser i plan- och bygglagen i klimatfrågan. Det får däremot förutsättas att denna fråga även fortsättningsvis uppmärksammas i de olika metodutvecklingsprojekt som pågår inom Boverket och i samband med tillsynsarbetet med att följa lagens tillämpning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sitt ställningstagande vid föregående års beredning av motionsförslag motsvarande de som nu är aktuella. Plan- och bygglagens bestämmelser i det nu aktuella avseendet bör således kunna utgöra en god grund när kommunerna ska ta ställning till klimatrelaterade frågor i den fysiska planeringen på olika nivåer. Som utskottet framhöll föregående år

är det givetvis angeläget att dessa bestämmelser verkligen får genomslag i kommunernas praktiska arbete med planläggning. Det är därför av stor vikt att arbetet med metod- och kompetensutveckling när det gäller frågor om klimatanpassning vid planering och byggande drivs vidare av alla berörda myndigheter. Förutom Boverket är flera andra statliga myndigheter engagerade i detta arbete som samordnas genom ett myndighetsnätverk. Elva statliga myndigheter står också bakom Klimatanpassningsportalen som syftar till att förmedla kunskap om sårbarheter och anpassning till dem som arbetar med att anpassa samhället till konsekvenserna av ett förändrat klimat, både på kort och på lång sikt.

Med hänvisning till det anförda avstyrks de aktuella motionerna.

Samhälls- och transportplanering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om bl.a. ökade krav på kommunerna att samordna sin samhälls- och transportplanering. Utskottet hänvisar till bestämmelser om samordning i PBL och till att länsstyrelserna har getts en viktig roll vad gäller den regionala samordningen.

Jämför reservation 4 (MP, V).

Motionen

Helena Leander m.fl. (MP) anser i motion 2012/13:T510 att PBL bör omformas så att det vid varje upprättande av en plan ställs krav på en redovisning av hur den bidrar till minskade koldioxidutsläpp. Mot denna bakgrund föreslår motionärerna att den s.k. fyrstegsprincipen ska göras till ett krav i all stadsplanering (yrkande 3). Vidare föreslås att länsstyrelserna ska ges en starkare roll när det gäller samordningen av samhälls- och transportplanering mellan kommuner (yrkande 11) och få möjlighet att stoppa en plan som inte uppfyller lagstiftningens krav vad gäller utsläpp av växthusgaser (yrkande 10).

Bakgrund

Begreppet fyrstegsprincipen används i transportpolitiska sammanhang och vid trafikplanering. Fyrstegsprincipen innebär att möjliga förbättringar i transportsystemet ska prövas stegvis och avser åtgärder för att styra efterfrågan (steg 1), underhålla och optimera befintlig infrastruktur (steg 2), trimma och på så sätt förbättra infrastrukturen och dess förhållande till omgivningen (steg 3) och för att investera i ny infrastruktur (steg 4).

Regeringen framhöll nyligen i proposition 2012/13:25 Investeringar för ett starkt och hållbart trafiksystem att fyrstegsprincipen är en viktig utgångspunkt för förslagen i propositionen liksom för den fortsatta planeringen av förvaltningen och utvecklingen av transportsystemet. Vid sin behandling av propositionen uttalade också trafikutskottet att fyrstegsprincipen är väl beaktad i den transportpolitiska planeringsprocessen (2012/13:TU2). Trafikutskottet avstyrkte i detta sammanhang ett motionsförslag om att fyrstegsprincipen ska lagregleras. Riksdagen följde trafikutskottets förslag (rskr. 2012/13:119).

I regeringens överväganden i proposition 2012/13:25 om tillämpningen av fyrstegsprincipen framhålls behovet av samordning av samhälls- och transportplanering. Regeringen redovisade följande bedömning i frågan.

Utvecklingen av ett samhällsekonomiskt effektivt och långsiktigt hållbart transportsystem bör i ökad utsträckning samordnas med planering av markanvändning, bostadsförsörjning och övrig samhällsplanering samt insatser inom andra områden i samhället såsom tillväxt inom näringsliv och arbetsmarknad m.m.

Vissa bestämmelser i plan- och bygglagen

Bestämmelser om länsstyrelsens överprövning av beslut om detaljplan finns i 11 kap. 10 § PBL. Länsstyrelsen ska överpröva kommunens beslut om detaljplan bl.a. om beslutet kan antas innebära att regleringen av sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt eller om en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken inte följs. Miljökvalitetsnormerna för utomhusluft finns i luftkvalitetsförordningen (2010:477) där föroreningsnivåer avseende bl.a. vissa växthusgaser är föreskrivna.

Utskottets ställningstagande

Fyrstegsprincipen är som framgått ovan ett etablerat begrepp i trafikpolitiska sammanhang och är väl beaktad i den transportpolitiska planeringsprocessen. Därigenom torde den påverka även övrig fysisk samhällsplanering när olika sektorsfrågor ska samordnas. Utskottet vill inte utesluta att olika planeringstekniker som utvecklats i trafikpolitiska eller andra sammanhang kan komma till användning även i det planeringsarbete som utgår från bestämmelserna i PBL. Däremot ställer sig utskottet avvisande till motionsförslaget om att inordna ett krav på användningen av fyrstegsprincipen i PBL. Som framgått ovan har riksdagen nyligen även avvisat ett förslag om lagregleringen av principen inom trafikplaneringen.

När det gäller samordningen mellan kommunerna av samhälls- och transportplanering och kopplingen till klimatarbetet har länsstyrelserna redan en viktig roll i flera avseenden. I förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion kommer detta till uttryck bl.a. i den sektorsövergripande uppgiften att verka för att de miljökvalitetsmål som riksdagen har fastställt

uppnås. Länsstyrelserna ska även svara för regionalt mål- och uppföljningsarbete, stödja kommunerna genom att bistå med underlag för deras miljö-målsarbete, verka för att målen får genomslag i den lokala och regionala samhällsplaneringen samt samordna arbetet på regional nivå med anpassningen till ett förändrat klimat.

Länsstyrelserna har också genom PBL getts en viktig roll vad gäller samordningen mellan kommuner i arbetet med översikts- och detaljplaner. När kommunen upprättar ett förslag till översiktsplan eller ändring i planen ska kommunen samråda med länsstyrelsen samt med de berörda kommuner, regionplaneorgan och kommunala organ i övrigt som har ansvar för regionalt tillväxtarbete och transportinfrastrukturplanering. Under samrådet om översiktsplan respektive detaljplan ska länsstyrelsen särskilt verka för att sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner samordnas på ett lämpligt sätt. Som framgått ovan kan länsstyrelsen också överpröva kommunens beslut om detaljplan bl.a. i de fall frågor som angår flera kommuner inte har samordnats på ett lämpligt sätt.

Behovet av en utvecklad samordning av trafikplanering och övrig samhällsplanering är föremål för uppmärksamhet i flera sammanhang. Ett exempel på det är den trafikpolitiska propositionen som nämnts ovan. Det kan även nämnas att regeringen i regleringsbrevet för 2013 avseende länsstyrelserna (S2012/8609/SAM) har gett dessa i uppdrag att bl.a. göra en bedömning av hur kommunernas översiktsplaner beaktat de regionala mål m.m. som utvecklats inom ramen för det regionala tillväxtarbetet inklusive det regionala trafikförsörjningsprogrammet och länsplanerna för regional transportinfrastruktur. I uppdraget ingår även att redogöra för och bedöma vilka de grundläggande förutsättningar är för att stärka sambandet och utveckla samordningen.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion 2012/13: T510 yrkandena 3, 10 och 11.

Cykel- och kollektivtrafik

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om att PBL tydligare ska reglera vissa frågor om cykel- och kollektivtrafik. Utskottet anser att det även i fortsättningen bör ligga på kommunernas ansvar att utifrån de lokala förutsättningarna uppfylla de krav i PBL som har bäring på frågor om cykel- och kollektivtrafik.

Jämför reservation 5 (MP, V).

Motionerna

Två motioner innehåller förslag om att PBL tydligare ska reglera vissa frågor om cykel- och kollektivtrafik.

Enligt Vänsterpartiets partimotion 2012/13:C400 av Jonas Sjöstedt m.fl. prioriteras sällan cykeltrafiken i planeringsarbetet. Mot denna bakgrund föreslår motionärerna ett tillkännagivande till regeringen om att tillgången på cykelvägar ska säkerställas i de planeringsinstrument som finns i PBL (yrkande 9).

Helena Leander m.fl. (MP) framhåller i motion 2012/13:T510 att en ökning av andelen gång- och cykeltrafik kommer att krävas för att nå klimatomålen. Mot denna bakgrund föreslår motionärerna ett tillkännagivande om att det bör införas miniminormer för antalet cykelparkeringar och närheten till kollektivtrafik vid nybyggnation av bostäder (yrkande 5).

Tidigare behandling och bakgrund

Civilutskottet har de tre senaste åren behandlat liknande motionsförslag om att riksdagen genom tillkännagivanden ska framhålla behovet av åtgärder som kan stärka cykel- och kollektivtrafikens ställning i kommunernas planering (se bet. 2009/10:CU25, 2010/11:CU22, 2011/12:CU14). Vid dessa tillfällen har utskottet hänvisat dels till de överväganden som PBL föreskriver att kommunerna ska göra i trafikfrågor i samband med planläggning och ärenden om lov, dels till det arbete med metodutveckling och vägledning som bedrivs inom flera myndigheter vad gäller de aktuella frågorna. Föregående år redovisade utskottet följande ställningstagande till motionsförslagen.

I kommunernas bebyggelseplanering ingår givetvis frågor om hur bl.a. cykel- och kollektivtrafikens behov ska tillgodoses som en viktig del. Det är också utskottets uppfattning att dessa frågor uppmärksammas alltmer i planeringsprocessen. Det gäller exempelvis frågor om hur cykeltrafiken bättre ska kunna beredas plats i stadsmiljöer som inte från början är planerade med separata cykelbanor och andra säkra trafiklösningar. Vid planering av nya bostadsområden får det förutsättas att cykel- och kollektivtrafikens behov ges särskild uppmärksamhet.

När det gäller motionärernas önskemål om att kommunerna ska få stöd i sitt arbete genom metodutveckling m.m. har utskottet, som framgått ovan, vid tidigare behandlingar konstaterat att breda insatser redan görs på detta område. Detta görs både på de berörda myndigheternas egna initiativ och på uppdrag av regeringen. Den ovan omnämnda Cykelutredningen ska redovisas senast den 31 oktober 2012. Myndighetsuppdraget till Trafikverket att utarbeta en strategi och handlingsplan för ökad och säker cykling redovisades till regeringen i slutet av 2011. Som framgått ovan i avsnittet om planering av grönområden fick Boverket i juni 2011 i uppdrag av regeringen (S2011/6087/PBB) att ansvara för ett samverkansprojekt med syfte att samordna och utveckla arbetet kring samhällsplanering och bebyggelseutveckling för en miljö som möjliggör och stimulerar till fysisk aktivitet i vardagen, bl.a. avseende tillgänglighet till grönområden och tätortsnära friluftsområden samt säkra, trygga och attraktiva gång- och cykelbanor. En slutlig redovisning ska lämnas till Regeringskansliet senast den 31 december 2012.

Civilutskottet kan sammanfattningsvis konstatera att de frågor som tas upp i de aktuella motionerna är uppmärksammade genom planlagstiftningens bestämmelser och det arbete med metodutveckling och vägledning som genomförs av myndigheter samt i flera utredningar. Något behov av de föreslagna tillkännagivandena kan därför inte anses föreligga. Motionerna avstyrks således.

Under hösten 2013 behandlade riksdagen regeringens proposition Investeringar för ett starkt och hållbart transportsystem (prop. 2012/13:25). I propositionen redovisade regeringen sin syn på frågor om bl.a. cykling och kollektiva färdmedel. Enligt regeringen finns den stora potentialen för att åstadkomma ökad och säker cykling i och nära tätorter och i större städer. Där kan staten och kommunerna genom samordnade insatser åstadkomma goda förutsättningar för ökad och säker cykling. För att cykling ska kunna ses som ett attraktivt alternativ för en del av eller hela resan bör den enligt regeringen smidigt kunna kombineras med kollektiva färdmedel. Den enskilt viktigaste åtgärden för att öka cyklandet är enligt regeringen att förbättra infrastrukturen för cyklister, främst i fråga om väl utformade och underhållna cykelvägar. Samtidigt framhålls i propositionen en rad andra åtgärder som är viktiga för att stimulera ökad cykling såsom kunskapsspridning, arbete med regionala cykelstråk och attraktiva cykelparkeringar.

Vid behandlingen av propositionen väcktes flera motioner med förslag om cykelparkeringar, cykelvägar, möjligheten att kombinera cykel- och kollektivtrafikresor m.m., dvs. med liknande inriktning som de nu aktuella. Trafikutskottet avstyrkte dessa förslag och hänvisade i huvudsak till pågående beredning av den s.k. Cyklingsutredningen (bet. 2012/13:TU2).

Cyklingsutredningen redovisade i oktober 2012 sitt slutbetänkande – Ökad och säkrare cykling (SOU 2012:70). I betänkandet finns en bred översyn av de regler och förutsättningar inom bl.a. områdena infrastruktur, cykelparkering, cykling och kollektivtrafik som påverkar cyklingen. Betänkandet innehåller en relativt uttömmande genomgång av plan- och bygglagstiftningens tillämpning i olika frågor som rör cykeltrafik. Utredaren redovisar även överväganden om det eventuella behovet av ändringar i lagen för att tillgodose cykeltrafikens behov. Den sammanfattande bedömningen i denna fråga lyder enligt följande.

Eftersom det redan inom ramen för nu gällande system är möjligt att planera för och beakta cyklingens behov finner jag vid en samlad bedömning alltså inte skäl eller det lämpligt att lyfta fram cyklingen i PBL:s bestämmelser. Sammantaget saknas skäl att ändra PBL.

När det specifikt gäller frågan om en närmare reglering av kravet på cykelparkering anför utredaren sammanfattningsvis följande.

Kommunerna har inom ramen för gällande lagstiftning samt utifrån det kommunala planmonopolet goda möjligheter att ta ett ansvar för cykelparkeringars planering och tillse att fastighetsägare ordnar cykelparkering, även vid kollektivtrafiknoder, eftersom kommunerna kan ta initiativ till samordning. Det lämpliga är att, så som görs i nuvarande lagstiftning, peka ut fastighetsägaren som ansvarig för att cykelparker-

ingar anläggs vid kollektivtrafiknoder. Det saknas skäl att ändra bestämmelserna i plan- och bygglagen (2010:900), PBL, som reglerar skyldigheten att anlägga parkeringar.

Utredningens betänkande har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser liksom motionärerna att cykel- och kollektivtrafikens behov måste beaktas och tillmätas stor vikt i samband med kommunernas detaljplanearbete och vid övrig fysisk planering. I den frågan råder det inga delade meningar. De aktuella motionerna får emellertid förstås som att PBL bör kompletteras med detaljerade krav på hur kommunerna ska beakta dessa behov i sitt planeringsarbete, i form av normer för cykelparkering och avståndet mellan bostad och kollektivtrafik samt krav på cykelvägar. I denna fråga delar inte utskottet motionärernas uppfattning. Det bör även i fortsättningen ligga på kommunernas ansvar att utifrån de lokala förutsättningarna uppfylla de krav i PBL som har bäring på frågor om cykel- och kollektivtrafik.

Som framgått ovan har Cyklingsutredningen kommit till slutsatsen att det saknas skäl att ändra i PBL i de avseenden som motionärerna föreslår. Utskottet vill inte föregripa den beredning som nu pågår av Cyklingsutredningens betänkande vad gäller behovet i allmänhet av förändrade regler m.m. i frågor som berör cykeltrafiken. De förslag som förs fram i de aktuella motionerna avstyrks därför av utskottet.

Krav på parkering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om att bestämmelser om parkering bör tas bort från PBL. Utskottet anser att det kraftigt skulle begränsa kommunernas möjlighet att utforma en hållbar trafikplanering och parkeringspolitik.

Jämför reservation 6 (V).

Motionen

Vänsterpartiet föreslår i sin partimotion 2012/13:C400 av Jonas Sjöstedt m.fl. ett tillkännagivande om de krav på parkering som finns i PBL (yrkande 10). I motionen framhålls behovet av att utveckla alternativ till bilen i tätorterna. Mot denna bakgrund anser motionärerna att bestämmelserna om krav på bilparkering bör tas bort från PBL. Vidare anser motio-

närerna att kommunerna bör se över sina parkeringsnormer och reducera kraven på parkering vid flerbostadshus i områden som har god tillgång till kollektivtrafik.

Vissa bestämmelser i plan- och bygglagen m.m.

Enligt PBL får kommunen i en detaljplan bestämma bl.a. de krav i fråga om att ordna utrymme för parkering, lastning och lossning som behövs med hänsyn till bestämmelserna i lagen om att ”det på tomten eller i närheten av den i skälig utsträckning finns lämpligt utrymme för parkering, lastning och lossning av fordon” (4 kap. 13 § 1 och 8 kap. 9 § första stycket 4).

Vissa kommuner använder s.k. parkeringsnormer som är avsedda att ge vägledning till hur kommunerna bedömer parkeringsbehovet i olika områden eller vid olika typ av bebyggelse. Kommunernas användning av parkeringsnormer regleras inte genom PBL och har inte någon direkt rättslig verkan. Det är varje enskild kommun som beslutar om man ska använda sig av parkeringsnormer som underlag i arbetet med detaljplaner och bygglov.

Utskottets ställningstagande

Med anledning av det nu aktuella förslaget om bilparkering och behandlingen i föregående avsnitt av motionsförslag om cykelparkering finns det först skäl att erinra om att bestämmelserna i PBL om parkering inte begränsas till ett visst fordonsslag. De aktuella bestämmelserna ger kommunerna möjlighet att ställa krav på hur parkeringsfrågorna ska lösas inom ett planområde eller vid behandling av ett bygglovärende.

Bestämmelserna ger utrymme för kommunerna att anpassa kraven i olika avseenden, exempelvis utifrån byggnadernas användningssätt. Det förefaller inte realistiskt att, som motionärerna förordar, helt ta bort kommunernas möjlighet att reglera frågor om bilparkering. Det skulle kraftigt begränsa kommunernas möjlighet att utforma en hållbar trafikplanering och parkeringspolitik.

När det gäller utformningen av kommunernas parkeringsnormer bör dessa givetvis anpassas efter det bedömda behovet av parkeringsplatser. Exempelvis kan behovet av parkeringsplatser för bilar vid fastigheter med studentbostäder i ett område med god tillgång till kollektivtrafik vara mycket begränsat. Det får förutsättas att de kommuner som använder sig av parkeringsnormer beaktar de olika förhållanden som kan påverka behovet av utrymme för parkering.

Utskottet avstyrker motionsförslaget.

Buller i den byggda miljön

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om behovet av åtgärder mot buller i den byggda miljön. Utskottet anser inte att ett allmänt formulerat tillkännagivande i frågan skulle tjäna något reellt syfte.

Jämför reservation 7 (MP, V).

Motionen

I motion 2012/13:C301 framhåller Jan Lindholm (MP) att buller från en rad olika källor leder till problem. Det gäller såväl omgivningsbuller från trafik m.m. som buller från teknisk utrustning i byggnaderna och från de aktiviteter som bedrivs i byggnaderna. Motionären anser att det bl.a. bör initieras kampanjer för en bullerfri dag och tystare studiemiljöer, ställas striktare krav vid upphandling, vidtas åtgärder för att trafik i alla dess former ska få en sänkt ljudnivå, ställas skärpta krav på restljudet från trafiken och vidtas åtgärder för en bättre ljudmiljö i kommersiella miljöer. I motionen föreslås mot denna bakgrund ett tillkännagivande om att regeringen bör ta initiativ till lämpliga åtgärder för att minska problemen med buller genom att uppmärksamma bullerproblemen i den byggda miljön och prioritera denna fråga högre i sitt arbete.

Utskottets ställningstagande

Civilutskottet kan självfallet instämma i motionärens uppfattning att buller i olika former ofta för med sig problem som måste ägnas stor uppmärksamhet och leda till insatser av olika slag. Utskottet har inte heller anledning att ifrågasätta att även regeringen delar denna uppfattning.

Som nämns i motionen kan buller ha ett flertal olika orsaker. Det innebär också att bullerfrågan måste hanteras i en rad sammanhang med olika lösningar och med tillämpning av olika regelverk. Flera statliga myndigheter är engagerade i arbetet med utgångspunkt från sina respektive ansvarsområden och det förekommer också ett omfattande samarbete mellan myndigheterna i sektorsövergripande projekt och insatser. Även inom riksdagen kan frågor om buller aktualiseras inom flera utskott, bl.a. civilutskottet, miljö- och jordbruksutskottet, trafikutskottet, arbetsmarknadsutskottet och socialutskottet.

Det låter sig inte göras att här kortfattat redogöra för alla de sammanhang där frågor om buller är aktuella och vilka åtgärder som vidtas för att begränsa bullret eller de problem som bullerstörningarna förorsakar. När det gäller det mer övergripande arbetet med att uppmärksamma frågor om bullerstörningar bör det emellertid framhållas att dessa är aktuella inom flera av de gällande miljö kvalitetsmålen, bl.a. God bebyggd miljö respektive Storslagen fjällmiljö. När det gäller civilutskottets beredningsområde

är bullerfrågan i hög grad aktuell vid tillämpningen av byggnadslagstiftningen både i planeringssammanhang vad gäller omgivningsbuller och i kraven på byggnader vad gäller inomhusmiljön. Den närmast ansvariga myndigheten (Boverket) har också gett ut flera handböcker som helt är inriktade på dessa frågor. Även andra myndigheter, bl.a. Trafikverket, Naturvårdsverket, Socialstyrelsen och Arbetsmiljöverket, är utifrån sina respektive ansvarsområden starkt engagerade i arbetet med att sprida kunskap om en god ljudmiljö i den byggda miljön.

Det kan i sammanhanget även nämnas att regeringen helt nyligen gett två uppdrag inriktade på frågor om buller i den byggda miljön. En särskild utredare ska se över hur samordningen av planläggning och lovgivning enligt PBL med prövning och tillsyn enligt miljöbalken i fråga om buller kan ökas (dir. 2013:5). Vidare har Boverket fått i uppdrag att utarbeta ett vägledande underlag med allmänna råd för planering och byggande av bostäder inom områden som är utsatta för buller från hamnar, industrier m.m. (S2013/613/PBB).

Sammanfattningsvis anser utskottet att frågor om bullerstörningar i samhället bör vara en högt prioriterad fråga. Det finns därför anledning för såväl riksdagen och regeringen som statliga myndigheter och ett stort antal andra aktörer att uppmärksamma frågan i alla de sammanhang där den aktualiseras. Ett allmänt formulerat tillkännagivande till regeringen om att bullerfrågorna måste uppmärksammas mera skulle däremot inte tjäna något reellt syfte.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion 2012/13:C301.

Energihushållningskrav vid ny- och ombyggnad

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om energihushållningskrav vid ny- och ombyggnad. Utskottet hänvisar till regeringens handlingsplan Vägen till nära-nollenergibyggnader och pågående arbete.

Jämför reservationerna 8 (S) och 9 (MP, V).

Motionerna

I fyra motioner föreslås tillkännagivanden om att energihushållningskraven vid ny- och ombyggnad bör skärpas.

Veronica Palm m.fl. (S) föreslår i motion 2012/13:C388 ett tillkännagivande till regeringen om behovet av skärpningar av energikraven vid nybyggnationer och renoveringar (yrkande 8). Enligt motionen behövs det en konkret handlingsplan så att reglerna blir förutsägbara. Vidare föreslås att riksdagen gör ett tillkännagivande om att en utredning bör tillsättas med uppgiften att överväga hur skärpta energikrav vid ombyggnation ska utformas (yrkande 9).

I motion 2012/13:N366 av Jennie Nilsson m.fl. (S) föreslås att riksdagen ska tillkännage för regeringen att det bör säkerställas att byggreglerna inte diskriminerar något värmeslag (yrkande 10). Motionärerna anser att nära-nollenergibyggnader i princip inte ska behöva uppvärmning från någon yttre källa, men i de fall en sådan ändå behövs är det önskvärt att inte försvåra en fortsatt utbyggnad av fjärrvärme.

Vänsterpartiet föreslår i sin partimotion 2012/13:C400 av Jonas Sjöstedt m.fl. ett tillkännagivande om en utredning med syfte att införa krav på passivhusstandard i nya bostäder (yrkande 3). Inriktningen bör enligt motionärerna vara att energiförbrukningen ska ligga på 45–55 kWh per m² och år.

Även i motion 2012/13:N406 av Lise Nordin (MP) anges att passivhusstandard, med en maximal energiförbrukning i intervallet 45–55 kWh per m² och år, bör eftersträvas i nyproduktionen. I motionen föreslås ett tillkännagivande om att detta bör fastställas som ett mål för de hus som byggs från 2020 (yrkande 6).

Energiushållningskrav i Boverkets byggregler

Plan- och bygglagstiftningens krav på energiushållning och värmeisolering finns specificerade i Boverkets byggregler (avsnitt 9). Reglerna för nybyggnad innebär att byggnadens specifika energianvändning, installerad eleffekt för uppvärmning och genomsnittliga värmegenomgångskoefficient högst får uppgå till vissa värden som är beroende av dels vilken klimatzon som byggnaden ligger i, dels om elvärme används i bostäderna. Specifik energianvändning är energimängden för byggnaden under ett år, dividerat med antalet m² uppvärmd golvarea (kWh per m² och år). Reglerna avser den faktiska energianvändningen när byggnaden är i bruk. Sverige är indelat i tre klimatzoner med olika kravnivå. Den specifika energianvändningen för byggnaden får vid nybyggnad uppgå till högst 90–130 kWh per m² och år beroende av vilken klimatzon som byggnaden ligger i. För bostäder med elvärme uppgår motsvarande intervall till högst 55–95 kWh per m² och år.

När det gäller ändring av byggnader är utgångspunkten att det är samma kravnivåer som gäller vid ändring som vid uppförande av nya byggnader. Under förutsättningen att byggnaden ändå kan antas få godtagbara egenskaper får det emellertid göras en anpassning av kravnivåerna med hänsyn till ändringens omfattning, byggnadens förutsättningar, varsamhetskravet och förvanskningförbudet.

EU-direktivet om byggnaders energiprestanda

En omarbetad version av EU-direktivet om byggnaders energiprestanda trädde i kraft under våren 2010 (2010/31/EU). Av direktivet framgår bl.a. (artikel 9.1) att medlemsstaterna ska se till att alla nya byggnader senast

den 31 december 2020 är nära-nollenergibyggnader och att nya byggnader som används och ägs av offentliga myndigheter är nära-nollenergibyggnader efter den 31 december 2018. Medlemsstaterna ska upprätta nationella planer för att öka antalet nära-nollenergibyggnader. Dessa nationella planer får innehålla differentierade mål beroende på byggnadskategori. Det framgår också (artikel 9.2) att medlemsstaterna, genom att följa det bästa exemplet inom den offentliga sektorn, ska utforma politik och vidta åtgärder, t.ex. att ställa upp mål, för att stimulera att byggnader som renoveras omvandlas till nära-nollenergibyggnader. Enligt direktivet (artikel 2.2) är en nära-nollenergibyggnad en byggnad som har en mycket hög energiprestanda, som bestäms i enlighet med bilaga 1 till direktivet. Vidare anges att nära-nollmängden eller den mycket låga mängden energi som krävs bör i mycket hög grad tillföras i form av energi från förnybara energikällor, inklusive förnybara energikällor som produceras på plats eller i närheten.

Tidigare behandling

Riksdagen behandlade våren 2012 regeringens skrivelse Vägen till nära-nollenergibyggnader (skr. 2011/12:131) med en handlingsplan som tagits fram i enlighet med EU-direktivet om byggnaders energiprestanda. I handlingsplanen redovisades regeringens bedömningar av hur antalet nära-nollenergibyggnader avses öka i Sverige. Fyra följdmotioner, med delvis motsvarande förslag som i de nu aktuella motionerna, väcktes med anledning av skrivelsen. Civilutskottet avstyrkte dessa motioner och föreslog att riksdagen skulle lägga skrivelsen till handlingarna (bet. 2011/12:CU27). Utskottet anförde sammanfattningsvis följande.

Civilutskottet anser att den handlingsplan som redovisas i skrivelsen bör ses som det första steget på vägen till nära-nollenergibyggnader i enlighet med direktivet om byggnaders energiprestanda. Utskottet delar regeringens bedömning att en svensk tillämpning av begreppet nära-nollenergibyggnad bör innebära skärpta krav på energihushållning jämfört med de krav som gäller enligt dagens byggregler. Vidare instämmer utskottet i regeringens bedömning att det i dag inte finns tillräckligt underlag för att ange en kvantifierad riktlinje för hur långtgående skärpning som skulle kunna bli aktuell, utan att detta ska bedömas på ett gediget underlag baserat på bl.a. utvärdering av befintliga lågenergibyggnader, vissa demonstrationsprojekt av nya energieffektiva byggnader, ekonomiska analyser m.m. Även i övrigt instämmer utskottet i den bedömning som regeringen har redovisat i handlingsplanen för nära-nollenergibyggnader.

Utskottets ställningstagande

Motionsförslag motsvarande dem som förs fram i de nu aktuella motionerna behandlades av civilutskottet för mindre än ett år sedan. Utskottet har inte ändrat uppfattning i de aktuella frågorna, utan står fortfarande

bakom den handlingsplan som regeringen då redovisade. En kontrollstation för Sveriges genomförande av direktivets krav avseende nära-nollenergi-byggnader har satts ut till 2015.

Det pågår nu ett arbete med inriktning på en skärpning av dagens energihushållningskrav och den svenska tillämpningen av EU-direktivet om byggnaders energiprestanda. Det är emellertid inte möjligt att i dag ange en kvantifierad riktlinje för hur långtgående skärpning för nya byggnader som är möjlig att uppnå efter 2020 när direktivet ska gälla fullt ut. När det gäller motionsförslaget om energikraven vid ombyggnad kan utskottet konstatera att regeringen i november 2012 uppdrog åt Boverket och Statens energimyndighet att utarbeta ett förslag till nationell strategi för att få till stånd investeringar i renoveringar som ökar energiprestandan i det nationella beståndet av bostadshus och kommersiella byggnader, både offentligt och privat ägda (N2012/5875/E).

Utskottet avstyrker de aktuella motionerna.

Regler för fastbränslepannor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om ett uppdrag till Boverket att se över reglerna för fastbränslepannor. Utskottet konstaterar att regeringen redan gett ett motsvarande uppdrag.

Motionen

Matilda Ernkrans m.fl. (S) framhåller i motion 2012/13: MJ455 att bens(a)pyren är ett starkt cancerframkallande ämne som bildas bl.a. vid vedeldning. Motionärerna föreslår ett tillkännagivande om att regeringen bör ge Boverket i uppdrag att skärpa byggreglerna för fastbränslepannor i syfte att minska utsläppen av bens(a)pyren (yrkande 5).

Bakgrund

I Boverkets byggregler, BBR (BFS 2011:6), anges värden för utsläpp från byggnader med fastbränslepannor med en effekt upp till 300 kW av organiskt bundet kol (OGC). Utsläppen får högst uppgå till vissa värden som beror av fastbränslepannans effekt.

Boverket fick i regleringsbrevet för 2012 i uppdrag av regeringen att se över byggreglerna med anledning av revisionen av standarden SS-EN 303-5 (europastandard för värmepannor). Uppdraget redovisades till Regeringskansliet i en promemoria i december 2012 (dnr 10120-2438/2012). Boverket konstaterar i promemorian att dagens BBR-krav motsvarar dagens krav enligt europastandarden, men att det är möjligt att skärpa kraven. Boverket anser att en sådan skärpning måste ta hänsyn till berörda

intressenter så att de hinner anpassa sig till de nya kraven. Alternativt kan skärpningen samordnas till en tidsplan som följer av det s.k. ekodesigndirektivets (2009/125/EG) krav på skärpta regler för utsläpp. Boverket framhåller även möjligheten att införa skärpta utsläppskrav samordnat med en revidering av hela BBR under 2014. Boverkets promemoria bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Inom ramen för miljömålsarbetet fattade regeringen i april 2012 beslut om vissa preciseringar och etappmål i miljömålssystemet (M2012/1171/Ma). Vad gäller miljö kvalitetsmålet Frisk luft gjordes följande precisering. Med målet ska avses att halterna av luftföroreningar inte överskrider lågrisknivåerna för cancer eller riktvärden för skydd mot sjukdomar eller påverkan på växter, djur, material och kulturföremål. Riktvärdena sätts med hänsyn till känsliga grupper och innebär bl.a. att halten bens(a)pyren inte överstiger 0,1 nanogram per m³ luft beräknat som ett årsmedelvärde. Regeringen beslutade också om ett etappmål om luftföroreningar från småskalig vedeldning. Detta etappmål innebär att nya pannor för småskalig vedeldning ska ha låga utsläpp av luftföroreningar och hög verkningsgrad. Regeringen hänvisade i detta sammanhang till Boverkets översyn av byggreglerna och framhöll att syftet med översynen är att minska utsläppen lokalt, vilket bidrar till att utsläppen av hälsopåverkande luftföroreningar som bens(a)pyren och sotpartiklar minskar.

Utskottets ställningstagande

Civilutskottet kan konstatera att ett regeringsuppdrag till Boverket i fråga om skärpta krav för utsläpp från mindre fastbränslepannor gavs för drygt ett år sedan och att uppdraget nyligen har rapporterats till Regeringskansliet, där en beredning av ärendet för närvarande pågår. Motionsförslaget kan således redan anses vara tillgodosett.

Utskottet anser att motionen mot denna bakgrund kan avslås av riksdagen.

Energideklaration vid uthyrning av småhus

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion med förslag om undantag från kravet på energideklaration vid uthyrning av småhus. Utskottet hänvisar till de undantag som redan gäller och är inte berett att förorda ett mer generellt undantag från den aktuella skyldigheten.

Motionen

Jan Ericson (M) föreslår i motion 2012/13:C403 att det införs ett undantag från kravet på energideklaration vid uthyrning av småhus. Motionären anser att kravet på att en energideklaration ska finnas upprättad motverkar uthyrning.

Bakgrund

Enligt lagen (2006:985) om energideklaration för byggnader ska den som för egen räkning uppför eller låter uppföra en byggnad se till att det finns en energideklaration upprättad för byggnaden. Den som äger en byggnad ska se till att det alltid finns en energideklaration upprättad för byggnaden bl.a. om byggnaden eller en del av byggnaden upplåts med nyttjanderätt. Vidare ska den som äger byggnaden se till att det finns en energideklaration upprättad innan byggnaden säljs.

Med stöd av lagen får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om vissa undantag från skyldigheterna i lagen. När det gäller skyldigheten att ha en energideklaration upprättad för byggnaden om byggnaden eller en del av byggnaden upplåts med nyttjanderätt har undantag meddelats i förordningen (2006:1592) om energideklaration för byggnader. Undantagen gäller bl.a. om det är ett en- eller tvåbostadshus som upplåts

- a) av byggnadens ägare på grund av dennes arbete eller studier på annan ort, utlandsvistelse, sjukdom eller därmed jämförbara personliga förhållanden
- b) med testamentarisk nyttjanderätt eller
- c) till någon som är närstående till byggnadens ägare eller som av annat skäl redan disponerar byggnaden när upplåtelsen sker.

Utskottets ställningstagande

Av redovisningen ovan framgår att regeringen har meddelat vissa undantag från skyldigheten att ha en energideklaration upprättad för en- och tvåbostadshus när de upplåts med nyttjanderätt. Undantagen gäller framför allt situationer när det är aktuellt för byggnadens ägare att hyra ut huset under en begränsad period. Utskottet är däremot inte berett att förorda ett mer generellt undantag från den aktuella skyldigheten som även skulle omfatta ägare som i sin näringsverksamhet hyr ut småhus. Motionen avstyrks således.

Byggfelsförsäkring och utvecklingsfel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om en översyn av byggfelsförsäkringen så att den till skillnad från i dag även täcker s.k. utvecklingsfel samt om en fond för att åtgärda sådana fel. Utskottet anser att resultatet av Byggkravsutredningens överväganden när det gäller ansvarsfrågor bör avvaktas.

Jämför reservation 10 (MP, V).

Motionen

Jan Lindholm (MP) beskriver i motion 2012/13:C303 att husägare ofta drabbas av fukt- och mögelproblem till följd av att husen byggts med s.k. enstegstätade fasader. Mot denna bakgrund föreslås i motionen en översyn av byggfelsförsäkringen så att den till skillnad från i dag även täcker s.k. utvecklingsfel (yrkande 1). Vidare föreslås ett tillkännagivande om behovet av att initiera ett samarbete mellan byggbranschen, försäkringsbranschen och staten om en byggfelsfond ur vilken konsumenter som drabbats av utvecklingsfel kan få ersättning för att åtgärda skadan (yrkande 3).

Bakgrund

Lagen (1993:320) om byggfelsförsäkring innehåller bestämmelser om dels byggfelsförsäkring, dels färdigställandeskydd. En byggfelsförsäkring ska finnas vid en nybyggnad eller ombyggnad om byggnaden helt eller till övervägande del är avsedd att användas som bostad för permanent bruk. Beträffande småhusen gäller i stället att en byggfelsförsäkring ska finnas vid en nybyggnad och vid vissa tillbyggnader.

Byggefelsförsäkringen ska omfatta den skäligen kostnaden för att avhjälpa fel i byggnadens konstruktion, i materialet som använts eller i utförandet av arbetet och den skäligen kostnaden för att avhjälpa skador på byggnaden som orsakats av felet. Med fel ska avses avvikelser från fackmässigt godtagbar standard vid den tid då arbetet utfördes.

Frågan om en näringsidkare i lag bör åläggas ansvar för s.k. utvecklingsfel, dvs. bristfälligheter som har uppkommit trots att arbetet har utförts på ett sätt som motsvarade fackmässig standard vid tidpunkten för arbetets avslutande, behandlades i en proposition om stärkt skydd vid småhusbyggnad (prop. 2003/04:45). Regeringen ansåg inte att en sådan utvidgning var lämplig och anförde bl.a. följande.

Det står också klart att en utvidgning av felansvaret skulle innebära fördyringar för byggnadsverksamheten, eftersom näringsidkarna torde komma att anpassa byggandet efter den ökade risken för att ställas till ansvar för uppkomna fel. Om det skulle visa sig möjligt för näringsidkarna att teckna försäkringar som täcker det nya slaget av ansvar,

kommer i alla händelser deras försäkringskostnader att öka. Det kan antas att de ökade kostnaderna i båda fallen kommer att överväldnas på konsumenterna.

Frågan om byggförsäkringen bör utvidgas till att omfatta s.k. utvecklingsfel behandlades även i Byggnadsdeklarationsutredningens slutbetänkande (SOU 2005:30). Utredaren gjorde där bedömningen att lagen även fortsättningsvis bör medge att försäkringen inte omfattar sådana fel.

Under senare år har allmänna frågor om byggförsäkringen behandlats av fem utredningar. I departementspromemorian Avskaffande av den obligatoriska byggförsäkringen (Ds 2011:2) föreslogs att skyldigheten att teckna byggförsäkring tas bort och att lagen om byggförsäkring m.m. ska upphöra att gälla. Regeringen gav i september 2012 ett tilläggsdirektiv (dir. 2012:88) till utredningen om översyn av vissa byggfrågor (S 2011:10), Byggkravsutredningen, om att överväga vissa frågor om behovet av ett kompletterande ekonomiskt konsumentskydd som aktualiserats vid remissbehandlingen av promemorian. Uppdraget avser frågan om att ge konsumenter ett ekonomiskt skydd vid småhusentreprenad i de fall det under en reklamationsperiod uppträder ett fel eller en skada och konsumenten inte får rättelse genom reklamation. Utredaren ska också lämna förslag på hur ett sådant skydd kan utformas och då utgå från att lagen om byggförsäkring m.m. upphävs. Tilläggsuppdraget ska, efter beslut om förlängd utredningstid (dir. 2013:3), redovisas senast den 30 april 2013. I detta sammanhang ska utredningen även redovisa ett kvarstående uppdrag i ursprungsdirektivet (dir. 2011:100) som gäller förutsättningarna för att dela upp byggherreansvaret vid bostadsbyggande på olika aktörer i byggprocessen. Uppdraget innefattar olika frågeställningar som gäller ansvarsfördelningen mellan bl.a. husleverantörer och småhuskonsumenter.

Användningen av byggmetoder med s.k. enstegstätade fasader har under senare år varit föremål för omfattande diskussion inom byggsektorn. I ett aktuellt mål gällde frågan eventuellt ansvar för entreprenören för de skador (fukt och mögel) på ett antal småhus som ansågs ha uppstått till följd av användningen av denna byggmetod. Hovrätten biföll inte skadeståndskravet och fann att entreprenören utfört arbetena på ett sätt som motsvarade fackmässig standard vid tidpunkten för arbetenas utförande (1999–2003) och att någon vårdslöshet inte kunde läggas bolaget till last vid valet av den enstegstätade fasadkonstruktionen (Göta hovrätts dom i mål T99–12). Domen har ännu inte vunnit laga kraft.

Utskottets ställningstagande

Som framgått av bakgrunden ovan har frågan om byggförsäkringen behandlats i flera utredningar under senare år. Även den fråga som motionären tar upp, dvs. hur försäkringen ska gälla i förhållande till s.k. utvecklingsfel, har varit föremål för överväganden. Slutsatsen av dessa överväganden har varit att det inte är lämpligt att ändra lagstiftningen om byggförsäkringen på det sätt som motionsförslaget innebär. Det som

anförs i motionen ger inte utskottet anledning att nu initiera en förnyad prövning av frågan om byggförsäkringens utformning i det aktuella avseendet.

Det bör i sammanhanget framhållas att frågor om ansvarsförhållandena i fråga om skador under en byggprocess är mycket komplexa inte minst till följd av nya former för exploatering och byggande under senare år. Detta har också uppmärksammats i olika sammanhang, bl.a. i Byggprocessutredningens slutbetänkande (SOU 2008:68). Utredningens överväganden och förslag i frågan finns med som utgångspunkt för det uppdrag som regeringen gett till Byggkravsutredningen vad gäller byggherreansvaret. Därutöver har utredningen, som framgått ovan, i tilläggsdirektiv fått i uppdrag att utreda vissa frågor om ansvar vad gäller konsumentskyddet vid småhustreprenad. Utskottet anser att resultatet av Byggkravsutredningens överväganden när det gäller ansvarsfrågorna bör avvaktas.

Inte heller motionsförslaget om en särskild byggförsäkringsfond som skulle bekosta åtgärder till följd av utvecklingsfel bör enligt utskottets uppfattning föranleda ett tillkännagivande till regeringen. Kostnaderna för en sådan fond skulle sannolikt belasta byggprojekt på ett sätt som inte kan anses vara motiverat.

Motion 2012/13:C303 yrkandena 1 och 3 avstyrks mot den redovisade bakgrunden.

Sjuka hus och byggnaders inomhusmiljö

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag med inriktning på frågor om sjuka hus och byggnaders inomhusmiljö. Utskottet hänvisar till sina tidigare ställningstaganden och konstaterar sammanfattningsvis att det pågår ett omfattande arbete med inriktning på frågor som rör byggnaders inomhusmiljö.

Jämför reservation 11 (MP, V).

Motionerna

I tre motioner behandlas frågor som har samband med s.k. sjuka hus och byggnaders inomhusmiljö.

Jan Lindholm (MP) beskriver i motion 2012/13:C305 olika problem med ohälsa kopplade till byggnaders inomhusmiljö. Mot denna bakgrund föreslår motionären att det ska utarbetas en lagstiftning med en minst tio-årig garanti på att en byggnad inte skadar människors hälsa (yrkande 1). Vidare föreslås att regeringen ska låta utreda möjligheten att införa en bygghaverikommission med uppgift att granska alla fall av sjuka hus-syndromet i landet och föreslå lösningar både för de drabbade personerna och för de byggnadstekniska problemen (yrkande 2). Regeringen bör också tillsätta

en utredning som får till uppgift att lägga fram förslag om hur man kan lösa problemen för dem som drabbas av sjuka hus och får liknande problem på arbetsplatser eller i andra lokaler (yrkande 4). Slutligen föreslås att regeringen ska utreda formerna för en fond som ska hantera kostnader som uppstår vid ersättning till dem som skadas av ohälsosamma byggda miljöer (yrkande 6). Motionären pekar på möjligheten att införa en avgift för byggföretag vid nybyggnation och större renoveringar.

Samma motionär föreslår i motion 2012/13:C299 ett tillkännagivande till regeringen om behovet av åtgärder mot sjuka hus-sjukan. Motionären anser att regeringen bör erkänna att problemet existerar och föreslår att det inrättas en särskild myndighet för inomhusmiljöproblematiken.

Enligt Vänsterpartiets partimotion 2012/13:C400 av Jonas Sjöstedt m.fl. har det hittills inte vidtagits tillräckliga åtgärder för att komma till rätta med problemen med sjuka hus. Riksdagen bör därför i ett tillkännagivande föreslå att regeringen ger Boverket i uppdrag att intensifiera arbetet med att förebygga uppkomsten av sjuka hus (yrkande 16). Vidare föreslås att en god inomhusmiljö ska säkerställas genom att Kemikalieinspektionen får ansvar för att ta fram gränsvärden för att begränsa förekomsten av kemiska gifter i inomhusmiljön och att Boverket får ansvar för att utöva tillsyn av att miljökonsekvensbeskrivningar utförs vid nybyggnation och renoveringar av fastigheter (yrkande 17).

Bakgrund

Begreppet sjuka hus började användas under 1980-talet som en benämning på byggnader med dålig inomhusmiljö till följd av bl.a. bristfällig ventilation och mögel- och fuktskador. Användningen av begreppet var kopplat till att olika ohälsosymptom hos personer som vistades i vissa byggnader kommit att benämnas sjuka hus-sjukan eller sjuka hus-syndromet. Det handlade bl.a. om problem med irritation i ögon, näsa och hals samt huvudvärk och trötthet. Enligt Socialstyrelsen är emellertid inte sjuka hus-syndromet någon vedertagen klinisk diagnos. Även begreppet sjuka hus har under senare år kommit att ifrågasättas och används i dag inte i samma omfattning som tidigare.

Tidigare behandling

Civilutskottet behandlade och avstyrkte såväl våren 2010 (bet. 2009/10:CU9) som våren 2012 (bet. 2011/12:CU14) en motion med förslag som i huvudsak motsvarar dem som förs fram i den nu aktuella motionen 2012/13:C305. Vid den senaste behandlingen anförde utskottet följande.

Civilutskottet behandlade, som framgår ovan, för två år sedan en motion med i huvudsak motsvarande förslag som i den nu aktuella motionen. Utskottet framhöll då att frågan om vilka åtgärder som behöver vidtas för att förbättra inomhusmiljön i byggnader med problem och för att hindra att nya problem uppkommer bör tillmätas stor vikt samt att ett flertal aktörer har en viktig uppgift i sammanhanget. Enligt

vad utskottet anförde har staten en viktig uppgift genom insatser i form av bl.a. lagstiftning och kunskapsspridning, men huvudansvaret för byggnadernas utformning och användning, och därmed även inomhusmiljön, ligger på byggherrar och fastighetsägare. De förslag till statliga åtgärder som fördes fram i motionen vann inte utskottets bifall. Utskottet konstaterade att förslagen i flera avseenden var mycket långtgående och avsåg mycket komplexa frågor. Detta ansågs exempelvis gälla för förslagen om en tioårig hälsogaranti för byggd miljö och en bygghaverikommission med mycket omfattande uppgifter.

När det gäller ansvarsfrågan för byggfel m.m. pågår som redovisats ovan en beredning inom Regeringskansliet. Vidare har regeringen tillsatt en särskild utredare med uppgift att bl.a. analysera vissa ansvarsbestämmelser i plan- och bygglagen och konsumenttjänstlagstiftningen. Utskottet vill också hänvisa till Boverkets bedömning att en förbättrad tillsyn över byggandet är en viktig åtgärd för att minska fukt- och mögelskadorna i samband med nyproduktion. Som regeringen framhöll i budgetpropositionen är en förbättrad tillsyn över byggandet genomförd genom den nya plan- och bygglagstiftningen.

Utskottets ställningstagande

Som framgått av ovan är användningen av begreppen sjuka hus och sjuka hus-syndromet i dag inte lika vanligt förekommande som för något eller några årtionden sedan. Vanligare är i dag att man talar om brister i inomhusmiljön och de olika hälsoproblem som kan kopplas till dem. Problemen med brister i inomhusmiljön i byggnadsbeståndet, och då kanske framför allt i delar av bostadsbeståndet, har fått stor uppmärksamhet under de senaste årtiondena. Ett flertal undersökningar, utredningar och forskningsprojekt har tagit upp olika aspekter på problemen och hur de kan bemötas. På ett mer övergripande plan kommer arbetet för en bättre inomhusmiljö till uttryck i bl.a. miljömålsarbetet och miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö.

Flera statliga myndigheter är på olika sätt engagerade i frågor med betydelse för inomhusmiljön. Det gäller inte minst Boverkets arbete med att se över byggregler och ge ut allmänna råd. Boverket har också genomfört en rikstäckande undersökning av byggnaders energianvändning, tekniska status och inomhusmiljö (Betsi). Huvudrapporten Så mår våra hus överlämnades till regeringen 2009. Därefter har ett antal mer detaljerade fördjupningsrapporter redovisats. Resultaten från denna undersökning ger underlag för arbetet med att förebygga uppkomsten av byggfel och skador som kan leda till en dålig inomhusmiljö och i förlängningen till hälsoproblem. Det bör även påpekas att såväl enskilda företag som bygg- och fastighetsbranschens samarbetsorgan har engagerat sig starkt i arbetet för att uppnå en god inomhusmiljö vid ny- och ombyggnader. Även de senaste årens arbete med att utveckla system för miljöcertifiering av byggnader är till stor del inriktat på frågor om inomhusmiljö och byggmaterial.

Civilutskottet har, som framgått ovan, tidigare tagit ställning till huvuddelen av de nu aktuella motionsförslagen. Utskottet har inte ändrat uppfattning i dessa avseenden. Det bör ges hög prioritet åt såväl de berörda

myndigheternas som branschens eget arbete med att finna lösningar på problemen med inomhusmiljön i byggnadsbeståndet och att förhindra att nya problem uppstår. Det är även angeläget att klarlägga eventuella oklarheter vad gäller frågor om ansvarsförhållanden för de byggfel m.m. som kan orsaka problemen. Som redovisats ovan i avsnittet Bygghetsförsäkring och utvecklingsfel pågår ett utredningsarbete som innefattar olika frågor om ansvarsförhållanden i samband med bostadsbyggande.

När det gäller motionsförslagen om sjuka hus-syndromet och sjuka hus-sjukan delar utskottet givetvis motionärens uppfattning om att de är viktigt att utreda orsakssamband mellan olika former av ohälsa och en undermålig inomhusmiljö. Det är väl känt att dålig ventilation, fukt och mögel kan bidra till allergier och andra hälsoproblem. Däremot tycks det inte finnas något brett vetenskapligt stöd för användningen av sjuka hus-syndromet som en egen diagnos i medicinska sammanhang. Utskottet anser inte att det är riksdagens eller regeringens sak att ta ställning till om det är lämpligt att använda detta begrepp vid bedömningen av vissa former av ohälsa.

Utskottet ställer sig inte heller bakom motionsförslaget om att regeringen bör ge Boverket respektive Kemikalieinspektionen vissa specifika nya uppgifter. Som framgått ovan är Boverket redan starkt engagerat i olika frågor med betydelse för inomhusmiljön. Frågor om möjligheten att utveckla nationella regler och insatser med betydelse för inomhusmiljön har uppmärksammats av Kemikalieinspektionen i flera sammanhang under de senaste åren. Det gäller bl.a. ett pågående arbete med myndighetens regeringssupplett att utforma en handlingsplan för en giftfri vardag (M2010/4986/Kk). Handlingsplanen är inriktad på hälsorisker för konsumenter orsakade av direkt exponering eller exponering via miljön för farliga kemiska ämnen. Planen syftar till att identifiera, begränsa och fasa ut farliga kemikalier för att uppnå en giftfri vardag. Bland de frågor som ägnas uppmärksamhet i handlingsplanen är risken att byggmaterial kan avge skadliga kemiska ämnen till inomhusluften.

Utskottet kan sammanfattningsvis konstatera att det pågår ett omfattande arbete med inriktning på frågor med betydelse för byggnaders inomhusmiljö. Motionsförslagen ger inte utskottet anledning att föreslå något tillkännagivande till regeringen om ändrad inriktning på detta arbete. Motionerna avstyrks således.

Övriga motionsförslag – förenklad beredning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår de motionsförslag som beretts i förenklad ordning.

Jämför särskilt yttrande (S, MP, SD, V).

Utskottets ställningstagande

I motioner från 2012 års allmänna motionstid har det väckts ett antal förslag som rör olika frågor med anknytning till plan- och bygglagstiftningen. Det gäller planprocessen, trygghetsskapande åtgärder, näringsverksamhet i bostadsområden, planering för grönområden, flygbuller, tillgänglighet, hissar, handel, strålning, solenergi, studentbostäder, bygglov för husbåt, ventilation och byggande i trä. Vidare har det väckts vissa motioner som rör lagen om energideklarationer och lagen om bostadsanpassningsbidrag. För dessa motioner gäller att utskottet tidigare under valperioden har behandlat motsvarande eller i allt väsentligt motsvarande motionsförslag. Detta har gjorts i betänkandena 2010/11:CU22, 2011/12:CU14 och 2011/12:CU26, och riksdagen har i enlighet med utskottets förslag avslagit motionerna. Utskottet står fast vid sina senaste ställningstaganden, och det finns inte heller några andra skäl att åter behandla motionerna i vanlig ordning. Motionerna avstyrks därför.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

- 1. En parlamentarisk PBL-kommitté, punkt 1 (M, FP, C, KD)**
av Nina Lundström (FP), Oskar Öholm (M), Marta Obminska (M), Margareta Cederfelt (M), Ola Johansson (C), Jessika Vilhelmsson (M), Roland Utbult (KD) och Thomas Finnborg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motion

2012/13:C388 av Veronica Palm m.fl. (S) yrkande 4.

Ställningstagande

I den aktuella motionen föreslås att en partssammansatt och parlamentarisk kommitté inrättas med uppgift att snabbt lägga fram förslag om nödvändiga ändringar i PBL. Inriktningen av de önskade ändringarna beskrivs emellertid endast mycket kortfattat i termer av att lagen bör moderniseras, förenklas och förtydligas. En sådan strävan låg givetvis redan till grund för det arbete som ledde fram till den nya lagen. Vi ställer oss därför mycket tveksamma till förslaget om att regeringen bör tillsätta en kommitté utan klart formulerade uppgifter. När det gäller flertalet av de sakfrågor som behöver utredas, och där det kan finnas behov av lagändringar, har regeringen redan gett ett antal uppdrag till särskilda utredare och myndigheter. Det är enligt vår mening en lämplig ordning för att snabbt ta fram förslag till lagändringar som sedan kan bli föremål för en bred remissbehandling.

Vi utesluter emellertid inte att vissa frågor som regleras genom PBL, och som hittills inte blivit föremål för utredningsinsatser, är lämpliga att hantera i en parlamentarisk utredning. Regeringen har också helt nyligen aviserat att en parlamentarisk kommitté kommer att tillsättas med inriktning på att underlätta regional samverkan och därigenom åstadkomma bättre förutsättningar för bl.a. ett ökat bostadsbyggande. Avsikten är att kommittén ska utvärdera det nuvarande systemet med regionplanering i plan- och bygglagens sjunde kapitel och se om regelverket behöver förändras. Enligt regeringen bör en utgångspunkt i arbetet vara att eftersträva en så enkel, effektiv och ändamålsenlig regionplaneringsprocess som möjligt

och i övrigt se till att berörda kommuner ges ett tydligt stöd när det gäller vilka hänsyn som bör tas ur ett nationellt och regionalt perspektiv när en kommun planlägger sin mark.

Vi delar regeringens bedömning att systemet för regionplanering behöver ses över och att en sådan översyn lämpligen kan ske i en parlamentarisk kommitté. De aktuella bestämmelserna i nya PBL har i allt väsentligt samma sakliga innehåll som i den PBL som trädde i kraft för mer än 25 år sedan. Behovet av en regional samverkan i planeringen har emellertid sedan dess ökat i flera avseenden. Det gäller bl.a. behovet av att ta nationella och regionala hänsyn vid planläggning av nya bostäder, särskilt i de tillväxtregioner där bostads- och arbetsmarknaden inte är begränsad till den egna kommunen utan sträcker sig över en hel region.

När det gäller pågående eller redan avslutade utredningsinsatser avseende andra delar av PBL saknas det skäl att fördröja berednings- och lagstiftningsarbetet genom att på nytt behandla frågorna i en parlamentarisk kommitté. Regeringens förslag i dessa frågor kommer att underställas riksdagen och beredas i vanlig ordning av utskottet. En rad frågor om PBL uppmärksammas också i riksdagen i samband med den årliga behandlingen av förslag från den allmänna motionstiden och genom fråge- och interpellationsinstituterna. Utskottet har vidare möjlighet att på eget initiativ inhämta information i olika frågor, exempelvis om eventuella brister i plan- och bygglagen eller dess tillämpning. Vi vill även erinra om att det ansvariga statsrådet lämnade information inför utskottet under föregående riksmöte om de då pågående insatserna och övervägandena inom området. Statsrådet har i olika sammanhang klart uttryckt sin beredvillighet att lämna sådan information och att delta i diskussioner om olika sakfrågor som rör plan- och byggprocessen.

Sammanfattningsvis kan vi mot bakgrund av det ovan anförda konstatera att motionsförslaget om en parlamentarisk kommitté med inriktning på PBL är väl tillgodosett. Regeringen har för avsikt att tillsätta en sådan kommitté med inriktning på bestämmelserna om regional planering. När det gäller bestämmelser i PBL som redan är föremål för utredning eller beredning anser vi att regeringens förslag till riksdagen bör avvaktas.

Motion 2012/13:C388 (S) yrkande 4 avstyrks således.

2. Skadeståndsansvar för detaljplaner, punkt 4 (MP, V)

av Jan Lindholm (MP) och Amineh Kakabaveh (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:Fö263 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkande 4.

Ställningstagande

I betänkandet lägger vi fram flera reservationer till förmån för motionsförslag som innebär att det ska ställas högre krav i plan- och bygglagen på att kommunerna beaktar klimatfrågorna i sitt planeringsarbete. För att understryka vikten av att kommunerna lever upp till dessa krav finns det skäl att utöka det kommunala ansvaret för skador som kan uppstå till följd av att en klimat- och riskanalys inte har legat till grund för detaljplaner och bygglov. Det gäller skador som drabbar enskilda och företag till följd av översvämning, ras, skred och erosion.

Ett aktuellt problem är att flera kommuner tillåter och uppmuntrar byggande i strandnära lägen där risken för översvämningar successivt kommer att öka till följd av en höjning av det genomsnittliga vattenståndet. Det är rimligt att dessa kommuner också måste bli ansvariga för följderna av sin planering.

Klimat- och sårbarhetsutredningen lade i sitt slutbetänkande (SOU 2007:60) fram förslag om att utöka det kommunala ansvaret för skador till följd av att kommunerna inte tillräckligt beaktat risker för översvämning, ras, skred och erosion när de beslutar om detaljplaner och bygglov. Innebörden i förslaget är att detta skadeståndsansvar utökas från 10 år till 20 år genom en särskild bestämmelse i plan- och bygglagen. Regeringen valde emellertid att inte beakta förslaget när den nya lagen utarbetades.

Vi anser att riksdagen nu bör ställa sig bakom Klimat- och sårbarhetsutredningens förslag och uppmana regeringen att snarast återkomma med ett lagförslag med denna innebörd. Vidare är det nödvändigt att statliga myndigheter får möjlighet att bistå med information och vägledning om hur kommunerna ska kunna leva upp till sitt utökade ansvar.

Det vi nu anfört bör riksdagen med bifall till motion 2012/13:Fö263 (MP) yrkande 4 ge regeringen till känna som sin mening.

3. Klimatfrågor i planeringen, punkt 5 (MP, V)

av Jan Lindholm (MP) och Amineh Kakabaveh (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2012/13:C302 av Jan Lindholm (MP) och 2012/13:Fö263 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkande 2.

Ställningstagande

Den fysiska samhällsplanering som tar sin utgångspunkt i plan- och bygglagens bestämmelser leder till ett samhälle med byggnader och infrastruktur som ska tjäna oss under många generationer framöver. Det innebär att

de långsiktiga klimatförändringar som vi i dag kan förutse måste få genomslag i planeringens inriktning. Detta borde ha varit en självklar utgångspunkt för arbetet med att utforma den nya plan- och bygglag som trädde i kraft våren 2011. Tyvärr innebar inte den nya lagen att kraven på en klimatanpassad planering tydliggjordes. Tvärtom tycks det nu vara lättare att få igenom en kommersiellt inriktad planering i riskutsatta lägen. Vi anser att planeringen av den byggda miljön måste ta betydligt större hänsyn till de förväntade följderna av klimatförändringarna. Det gäller bl.a. följderna av höjda vattennivåer och översvämningar, ökad variation i nederbörds-mängd, större risk för kraftiga vindar och perioder med högre temperaturer än vi är vana vid.

I dag vet vi att vattennivån i havet och även i våra insjöar, bl.a. Vänerne, kommer att stiga betydligt. De höjda vattennivåerna kräver åtgärder i ett flertal avseenden vad gäller bl.a. lokalisering av de enskilda husen och utformning av tätbebyggda områden. Samtidigt planerar flera av de berörda kommunerna för ny bebyggelse på låglänt mark nära sjön.

En ökad variation i nederbörds-mängd kan få förödande konsekvenser både för byggnader och för den mark de står på. Det finns exempel på hustak i vårt land som har rasat in för att avvattningsystemen inte kunnat hantera de extrema mängder nederbörd som på kort tid måste kunna avledas vid skyfall. Det är inte bara fastigheter som hotas av allvarliga skador vid översvämningar utan även kommunikationssystem och offentlig service.

Klimatförändringarna väntas vidare leda till en större risk för stormar och ökade vindhastigheter i vindbyarna. En takpanna som lossnar från ett hustak vid kraftig vind är ett dödligt hot för en fotgängare. Att tak- och fasadmateriell blåser loss kan bli allt vanligare om vi inte ökar säkerhetsmarginalerna i våra konstruktioner.

Klimatförändringarna kommer också att innebära att vi får perioder med högre temperatur än vad vi är vana vid. Detta medför ökade risker för brand, vilket gör det angeläget att kraven på brandsäkerhet sätts högre vid planering av nya bostäder.

Mot denna bakgrund är det angeläget att plan- och bygglagen snarast klimatanpassas genom att hänsyn tas till problemen med ökad nederbörd, kraftigare vindar och högre temperaturer. En sådan anpassning bör ske av de planinstrument som redan finns i plan- och bygglagen. Det finns därutöver starka skäl att införa krav på särskilda klimat- och sårbarhetsplaner. Dessa planer ska ge kommunerna ett stöd i arbetet med att ta ett helhetsgrepp på klimatfrågan, både genom förebyggande åtgärder för att minska riskerna vid kommande klimatförändringar och genom att minska sin egen klimatpåverkan.

Vad vi har anfört ovan bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär ett bifall till motionerna 2012/13:302 (MP) och 2012/13:Fö263 (MP) yrkande 2.

4. Samhälls- och transportplanering, punkt 6 (MP, V)

av Jan Lindholm (MP) och Amineh Kakabaveh (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:T510 av Helena Leander m.fl. (MP) yrkandena 3, 10 och 11.

Ställningstagande

Det är nödvändigt att den fysiska planeringen anpassas till de förväntade klimatförändringarna. Det är emellertid väl så nödvändigt att planeringen kan bidra till ett klimatsmartare samhälle där dessa förändringar motverkas. En central del i en sådan planering är att utveckla ett transportsystem med minsta möjliga klimatpåverkan. Det kräver förändringar inom transportpolitiken, men också anpassningar av den samhällsplanering som utgår från plan- och bygglagstiftningen. I motion 2012/13:T510 (MP) förs flera förslag fram om åtgärder med denna inriktning.

Bestämmelserna om planering i PBL behöver utvecklas så att det framgår att det vid upprättande av en plan krävs en redovisning av hur planen bidrar till minskade koldioxidutsläpp genom att transportbehov och energianvändning minimeras. Detta kan bl.a. ske genom att tillämpa den s.k. fyrstegsprincipen i all fysisk planering. Fyrstegsprincipen har utvecklats i transportpolitiska sammanhang och är en planeringsmetod som är inriktad på att hushålla med resurser och minska transportsystemets miljöpåverkan.

Infrastrukturens klimatpåverkan bör även inkluderas i de verktyg och råd för planering och projektering som utarbetats av bl.a. Boverket. Det är särskilt angeläget att klimatfrågorna i den fysiska planeringen hanteras på den översiktliga nivån i regionplaner och översiktsplaner. Där finns den helhetssyn som behövs för att kunna överblicka konsekvenserna av klimatförändringarna. Plan- och bygglagen saknar emellertid tillräckliga verktyg för samordning mellan kommuner. Det kan exempelvis leda till att kommuner tävlar med varandra genom att tillåta etablering av stormarknader i externa lägen nära kommungränsen, vilket leder till ökad bilism. Det är i stället nödvändigt att såväl transporter som handel, arbetsplatser och bostäder planeras med hela regionens bästa för ögonen. Länsstyrelserna bör därför ges en starkare roll för samordning av samhälls- och transportplanering mellan kommuner. Länsstyrelserna bör också genom lagstiftningen ges ett tydligt mandat att stoppa planer som inte uppfyller kriterierna för utsläpp av växthusgaser.

Vad vi nu anfört bör riksdagen med bifall till motion 2012/13:T510 (MP) yrkandena 3, 10 och 11 som sin mening ge regeringen till känna.

5. Cykel- och kollektivtrafik, punkt 7 (MP, V)
av Jan Lindholm (MP) och Amineh Kakabaveh (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2012/13:C400 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 9 och

2012/13:T510 av Helena Leander m.fl. (MP) yrkande 5.

Ställningstagande

Det är nödvändigt att såväl plan- och bygglagstiftningen som dess tillämpning i kommunernas planering i högre grad tar hänsyn till transporternas klimat- och miljöpåverkan. En viktig del i en sådan omläggning är att lyfta fram cykel- och kollektivtrafikens behov och begränsa bilanvändningen. Hälften av alla bilresor som görs i Sverige är kortare än fem kilometer och skulle i de flesta fallen kunna ersättas med cykel eller promenad.

Cykeln är ett transportmedel som ger minskad miljö- och klimatpåverkan, förbättrad hälsa och ökad trafiksäkerhet. Eftersom den är relativt billig är den också bra sett ur ett jämlikhetsperspektiv. Det är emellertid viktigt att komma ihåg att exempelvis personer med vissa funktionsnedsättningar inte har möjlighet att använda sig av cykel. En förutsättning för att fler ska välja bort bilen vid kortare resor är därför att det också finns en väl utbyggd kollektivtrafik med hög standard.

I de nu aktuella motionerna läggs förslag fram som kan bidra till en nödvändig omläggning av transportplaneringen. Tillgången till cykelvägar i bostadsområden bör säkerställas i de planeringsinstrument som finns i plan- och bygglagen. Vidare bör tillgången till cykelparkeringar säkerställas genom miniminormer för parkering vid bl.a. bostäder och kollektivtrafikheter. Det bör också utarbetas normer för vägledning vid planering av nya bostäder så att närheten till kollektivtrafik kan garanteras.

Det som vi nu har anfört bör riksdagen, med bifall till Vänsterpartiets partimotion 2012/13:C400 yrkande 9 och motion 2012/13:T510 (MP) yrkande 5, tillkännage som sin mening för regeringen.

6. Krav på parkering, punkt 8 (V)
av Amineh Kakabaveh (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:C400 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 10.

Ställningstagande

I plan- och bygglagen finns bestämmelser om att kommunerna får ställa krav på fastighetsägaren att ordna utrymme för parkering på en tomt eller i närheten av den. Det är grunden för de kommunala parkeringsnormerna, där det ställs mer eller mindre långtgående krav på bilparkering. Det kan leda till att biltrafiken underlättas och uppmuntras på ett sätt som inte är hållbart av klimat- och miljöskäl. En hållbar utveckling kräver att vi utvecklar alternativ till massbilismen i framför allt tätorterna. Tillgång till bra kollektivtrafik och goda förutsättningar för cykeltrafik bör i stället lyftas fram.

Vänsterpartiet har i sin partimotion 2012/13:C400 framhållit behovet av att kommunerna ser över sina parkeringsnormer och anpassar dem efter tillgången på mindre miljöbelastande färdmedel. Vidare bör möjligheten att helt lyfta bort kravet på bilparkering från PBL övervägas. Det skulle även kunna bidra till sänkta bostadsbyggnadskostnader. Ökat fokus bör i stället läggas på cykelparkeringar och att reducera antalet bilparkeringar vid flerfamiljshus i områden som har god tillgång till kollektivtrafik.

Vad som ovan anförs om förändrade krav på bilparkering bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär ett bifall till motion 2012/13:C400 (V) yrkande 10.

7. Buller i den byggda miljön, punkt 9 (MP, V)

av Jan Lindholm (MP) och Amineh Kakabaveh (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:C301 av Jan Lindholm (MP).

Ställningstagande

Bullret i den byggda miljön är ett stort samhälls- och hälsoproblem som påverkar vår dagliga tillvaro i våra bostäder, på våra arbetsplatser och i snart sagt alla vardagliga situationer. Det är ett problem som inte bara kan hanteras genom riktade insatser i begränsade frågor – även de sammanbundna effekterna på samhället måste uppmärksammas. Det finns således ett stort behov av en samlad strategi och insats när det gäller bullerproblemen i den byggda miljön. Vi ställer oss därför bakom det förslag med denna inriktning som läggs fram i motion 2012/13:C301 (MP).

Det finns redan i dag en omfattande kunskap från forskning och utredningar om konsekvenserna av bullriga miljöer och möjligheterna att begränsa bullret genom olika åtgärder. Det är exempelvis klart belagt att inlärning fungerar bäst i tysta miljöer. Problemen i förskolor och grundskolor är väl belagda, men även på universitet och högskolor upplever studenterna sin studiemiljö som bullrig. Det finns också kunskap om hur man kan begränsa bullret i dessa miljöer genom olika byggnadstekniska åtgärder, men även genom att t.ex. minska gruppstorlekarna och på så sätt skapa lugnare miljöer.

Det är vidare väl belagt att trafik i alla dess former, från mopeden till jumbojeten, skapar omfattande bullerproblem. Det finns emellertid också kunskap om att i princip alla typer av fordon kan utformas och trimmas så att ljudnivån sjunker. Man vet också att en ljudlös bil är mer energieffektiv än en bil som bullrar. Trafikbuller som inte kan dämpas vid källan kan begränsas genom bullerplank.

Ljudet från kyl- och ventilationssystem upplevs ofta som mycket störande. Ibland leder det också till en allmän olustkänsla som inte kan definieras förrän fläkten stängs av och det blir tyst. Bullrande ventilationssystem är ofta ett tecken på små och dåligt utformade ventiler, vilket man kan åtgärda utan stora kostnader. Lokala kylaggregat i kommersiella miljöer kan ibland ersättas med tysta system med fjärrkyla.

Vi vet också att människan tämligen lätt vänjer sig vid visst buller. Den som bosätter sig utmed en tungt trafikerad väg eller ett järnvägsspår slutar efter en tid att notera bilarna och tågen. De som bor i städer noterar inte det konstanta buller som stadens alla kyl- och ventilationsfläktar skapar. Detta till trots är det väl belagt att alla typer av buller kan bidra till ohälsa och till att våra liv påverkas på ett negativt sätt.

Detta är bara några exempel på bullerkällor och bullerproblem som bör kunna åtgärdas. Det är emellertid nödvändigt att ett sådant hälsofrämjande antibullerarbete samordnas så att befintlig kunskap kan tas till vara och behovet av ny kunskap kan klarläggas. Regeringen bör därför ta initiativ till en sådan samordnad satsning mot bullret i samhället. I denna satsning kan en rad olika åtgärder och aktiviteter ingå. Det kan exempelvis handla om att initiera kampanjer för tysta miljöer, en tyst dag eller åtminstone en bullerfri dag. Det kan utlysas tävlingar om de mest studievänliga ljudklimaten för landets alla bibliotek eller alla skolor. I den statliga upphandlingen kan buller ges en högre vikt vid bedömningen av olika anbud på kontorsmaskiner, fordon, byggen eller tjänster. Det kan givetvis också handla om att lägga fram konkreta förslag för riksdagen om strängare regler om högsta tillåtna bullernivå eller om stöd för de kommunala miljö- och hälso- skyddskontorens arbete med uppföljning av bullerfrågor. Vi anser emellertid inte att riksdagen bör peka ut exakt vilka insatser som behövs. Det viktigaste är att det kommer i gång ett samordnat och prioriterat arbete med att uppmärksamma och begränsa problemen med buller i den byggda miljön.

Det ovan anförda bör riksdagen med bifall till motion 2012/13:C301 (MP) som sin mening tillkännage för regeringen.

8. Energihushållningskrav vid ny- och ombyggnad, punkt 10 (S)

av Veronica Palm (S), Hillevi Larsson (S), Jonas Gunnarsson (S), Katarina Köhler (S), Yilmaz Kerimo (S) och Lars Eriksson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2012/13:C388 av Veronica Palm m.fl. (S) yrkandena 8 och 9 samt 2012/13:N366 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 10 och avslår motionerna 2012/13:C400 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 3 och 2012/13:N406 av Lise Nordin (MP) yrkande 6.

Ställningstagande

Vi anser att en ökad energieffektivitet i bostadsbeståndet och vid nybyggnation måste vara en högt prioriterad fråga. Den är helt avgörande för att vi ska kunna nå de uppsatta klimatmålen. Bostadssektorn står i dag för en dryg tredjedel av Sveriges energianvändning. För att rejält minska bostadssektorns energianvändning måste både nybyggda och befintliga bostäder bli avsevärt mer energieffektiva.

EU har som mål att effektivisera energianvändningen till 2020 med 20 procent. Enligt EU-direktivet om byggnaders energiprestanda ska alla nya byggnader då vara s.k. nära-nollenergibyggnader. Vi stöder det uppsatta målet och anser att det redan nu är dags att vidta konkreta åtgärder för att det ska kunna uppnås. Regeringen har emellertid i EU-samarbetet motarbetat målet och driver närmast en linje som innebär att det ska vara frivilligt för medlemsstaterna.

Våren 2012 redovisade regeringen en s.k. handlingsplan för genomförandet av EU-direktivet om byggnaders energiprestanda. Denna plan innehåller emellertid inte några skärpta krav på energieffektivitet, varken för nyproduktionen eller för det befintliga bostadsbeståndet. Den innehåller inte heller några överväganden om hur en successiv skärpning av energikraven fram till 2020 ska genomföras. Handlingsplanen ger därför inte någon ledning för bygg- och fastighetssektorns arbete med att ta fram mer energieffektiva lösningar för ny- och ombyggnader. Detta har lett till en omfattande kritik från byggbranschen som anser att det är möjligt att skärpa energikraven redan i dag. En stor del av de nybyggda bostäderna har också betydligt bättre energiegenskaper än vad som krävs enligt gäl-

lande byggregler. Avsaknaden av en konkret handlingsplan gör emellertid marknaden oförutsägbar och leder till ökade kostnader för energieffektiva byggnader. Vi anser att det är angeläget att energikraven för nybyggda hus snarast skärps och att de ytterligare skärpningar som är nödvändiga fram till 2020 blir mer förutsägbara.

På kort och medellång sikt finns den största effektiviseringspotentialen i den befintliga bebyggelsen. Många äldre byggnader har en mycket dålig klimat- och energistatus. Det är därför viktigt att alla möjligheter till energieffektivisering tas till vara, särskilt i samband med större ombyggnads- och upprustningsåtgärder. Tydliga energikrav bör därför ställas även i samband med ombyggnad. Regeringen bör tillsätta en utredning om hur dessa krav ska utformas.

Vi anser att nära-nollenergibyggnader i princip inte ska behöva någon uppvärmning från en yttre energikälla. I de fall en sådan energitillförsel ändå är nödvändig är det viktigt med lösningar som inte försvårar en fortsatt utbyggnad av fjärrvärme. Vi vill därför att det säkerställs att byggreglerna inte diskriminerar något värmeslag.

Det vi har anfört ovan bör riksdagen som sin mening tillkännage för regeringen. Det innebär ett bifall till motionerna 2012/13:C388 (S) yrkandena 8 och 9 samt 2012/13:N366 (S) yrkande 10. Övriga motioner, som delvis blir tillgodosedda genom det anförda, bör avslås.

9. Energihushållningskrav vid ny- och ombyggnad, punkt 10 (MP, V)

av Jan Lindholm (MP) och Amineh Kakabaveh (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2012/13:C388 av Veronica Palm m.fl. (S) yrkande 9, 2012/13:C400 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 3 och 2012/13:N406 av Lise Nordin (MP) yrkande 6 och avslår motionerna 2012/13:C388 av Veronica Palm m.fl. (S) yrkande 8 och 2012/13:N366 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 10.

Ställningstagande

Bostäder och lokaler står för en tredjedel av den totala energianvändningen i Sverige. En påtaglig minskning av energianvändningen inom denna sektor är därför en central del i arbetet med att nå flera uppställda energi- och klimatmål. Detta måste givetvis påverka de krav på energihushållning vid ny- och ombyggnad som utfärdas med stöd av plan- och

bygglagen. Inriktningen på detta arbete bör vara att erfarenheterna från de senaste årens ny- och ombyggnadsprojekt med s.k. passivhusutförande snarast kommer till uttryck i de krav som finns uppställda i byggreglerna för energihushållning.

Det bör framhållas att EU-direktivet om byggnaders energiprestanda slår fast att alla nya byggnader inom unionen senast 2020 ska vara nära-noll-energibyggnader. För nya byggnader som används och ägs av offentliga myndigheter gäller detta krav redan från 2018. Enligt direktivet bör medlemsstaterna också utforma en politik och vidta åtgärder för att stimulera att byggnader som renoveras omvandlas till nära-nollbyggnader.

Redan i dag är energianvändningen i många nybyggda bostäder betydligt lägre än de gränsvärden som finns uppställda i byggreglerna. Byggbranschen har klart uttryckt sin uppfattning att gränsvärdena nu kan och bör sänkas. Man vill också veta vilka krav som kan komma att ställas under de närmaste åren och hur målet om att alla byggnader ska vara nära-nollbyggnader ska nås. Regeringen har emellertid hittills inte visat någon som helst vilja att inleda arbetet med att skärpa energihushållningskraven i byggreglerna.

Vi anser därför att riksdagen bör ställa sig bakom de nu aktuella förslagen i Vänsterpartiets partimotion 2012/13:C400 och motion 2012/13:N366 (MP) med innebörden att arbetet bör bedrivas med sikte på att fastställa krav för nybyggnation som motsvarar passivhusstandard. Det innebär med dagens teknik en energiförbrukning på högst 45–55 kWh per m² och år, vilket är ett avsevärt framsteg i förhållande till dagens kravnivå på 90–130 kWh per m² och år.

Vi anser vidare att även kraven i byggreglerna på energieffektivisering i samband med ombyggnad och renovering behöver förtydligas och skärpas. Riksdagen bör därför även ställa sig bakom förslaget i motion 2012/13:C388 (S) om en utredning om hur sådana skärpta krav ska utformas. Övriga aktuella motionsförslag kan delvis anses vara tillgodosedda med det anförda och avstyrks därför.

Vad vi nu anför bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

10. Bygghälsöversyn och utvecklingsfel, punkt 13 (MP, V)

av Jan Lindholm (MP) och Amineh Kakabaveh (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:C303 av Jan Lindholm (MP) yrkandena 1 och 3.

Ställningstagande

Under de senaste årtiondena har rapporterna om byggfel och byggfusk i stor skala ständigt återkommit. Det har handlat om allt från olämpliga grundläggningsmetoder till användning av flytspackel med organiska ämnen. Nyligen riktades ljuset mot en av de största byggsandalerna i svensk historia, nämligen de enstegstätade fasaderna. Det var en oprövad byggmetod som ändå kom till användning i stor skala under ett antal år. De enstegstätade fasaderna är en väggkonstruktion med puts direkt på bakomliggande isolering och regelvägg av fukt känsligt material. Byggmetoden sades vara billig och underhållsfri, men verkligheten har blivit något helt annat. Enstegstätade fasader är mycket känsliga för fukt. Om fogar inte håller tätt eller om sprickor uppstår i putsen tränger fukt in i konstruktionen. Eftersom det räcker med relativt liten åverkan på husväggen för att fasaden ska få en spricka är det egentligen bara en tidsfråga innan problemen uppstår.

Totalt har uppemot 22 000 småhus och ett stort antal flerbostadshus uppförts med den här typen av fasad i Sverige. Det är sannolikt att flertalet av dessa hus redan har eller kommer att få problem med fukt och mögel. Det kommer i sin tur leda till att de som bor i husen riskerar att drabbas av hälsoproblem med astma, allergier eller den typ av överkänslighet som är typisk för s.k. sjuka hus.

Efter att problemen avslöjats försöker byggbranschen och försäkringsbolagen nu vältra över ansvaret och kostnaderna för reparationer på de enskilda husägarna. I en aktuell rättstvist har ett antal drabbade småhusägare försökt få hustillverkaren att ta sitt ansvar för de fukt- och mögelproblem som byggmetoden har orsakat. Det mesta tyder emellertid att hustillverkaren och entreprenören inte bedöms ha ansvar till följd av att den olämpliga byggmetoden betraktas som ett s.k. utvecklingsfel, dvs. en felaktig byggmetod som hela eller större delen av byggbranschen har tillämpat under en viss period.

Vi kan dessvärre konstatera att dagens lagstiftning inte hindrar att husbyggande kan vara en experimentverkstad på småhusägarnas och de boendes bekostnad. Byggföretagen friskrivs från ansvar genom undantaget för s.k. utvecklingsfel. Detta gäller även för det konsumentskydd som bostadskonsumenterna borde åtnjuta genom bl.a. byggfelsförsäkringen. Till följd av de senaste månadernas mediauppmärksamhet kring rättsprocessen om de mögelskadade småhusen med enstegstätning har allt fler kommit till insikt om att tillämpningen och tolkningen av dagens regelsystem inte är rimlig.

Vi ställer oss mot denna bakgrund bakom de förslag till åtgärder för att komma till rätta med problemen med enstegstätade fasader som förs fram i motion 2012/13:C303 (MP). Två av dessa förslag faller inom civilutskottets beredningsområde. Det gäller en översyn av byggfelsförsäkringen så att den omfattar även utvecklingsfel. Vidare bör staten samt bygg- och försäkringsbranschen samverka för att bygga upp en byggfelsfond ur vilken

konsumenter som drabbats av utvecklingsfel kan få ersättning för att åtgärda skadan. Vi anser att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med förslag om hur dessa åtgärder kan utformas och finansieras.

Det som vi har föreslagit ovan bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

11. Sjuka hus och byggnaders inomhusmiljö, punkt 14 (MP, V)

av Jan Lindholm (MP) och Amineh Kakabaveh (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2012/13:C299 av Jan Lindholm (MP),

2012/13:C305 av Jan Lindholm (MP) yrkandena 1, 2, 4 och 6 samt

2012/13:C400 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 16 och 17.

Ställningstagande

Felaktiga byggmetoder och byggfusk skapar hus med en undermålig och ibland hälsofarlig inomhusmiljö. Det handlar framför allt om att fukt och mögel samt giftiga emissioner från byggmaterial leder till problem med astma, allergier eller till den s.k. sjuka hus-sjukan (sjuka hus-syndromet) med symtom som torra slemhinnor, hosta och trötthet. Det är naturligtvis inte acceptabelt att många människor får sin hälsa förstörd i sin bostad eller på sin arbetsplats. De som har fått sin hälsa förstörd av en undermålig inomhusmiljö har dessutom ofta stora problem med att få hjälp och att få ansvarsfrågan klarlagd. Samhället måste därför ta ett större ansvar för dem som drabbats av brister i inomhusmiljön och givetvis även på olika sätt hindra att fler blir drabbade. Försiktighetsprincipen bör vara en självklar utgångspunkt för samhällets insatser på detta område.

I tre motioner (MP respektive V) behandlas dessa problem, och förslag läggs fram om åtgärder som bör vidtas för att begränsa problemen i de hus som redan är drabbade, för att undvika att nya problemhus byggs och för att hjälpa dem som har drabbats av hälsoproblem till följd av sjuka hus. Nedan redogör vi kortfattat för dessa förslag.

– Uppmärksamma och erkänn problemet med sjuka hus-sjukan

Det är ett stort problem att personer som har drabbats av sjuka hus-sjukan inte blir tagna på tillräckligt allvar av olika myndigheter. De blir ofta hänvisade runt mellan vården, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen utan att få hjälp med sitt grundproblem. Den vetenskapliga osäkerheten när det gäller den exakta kopplingen mellan dålig inomhusmiljö och sjuka hus-symtomen får inte hindra att dessa personer får den hjälp som krävs för att de

ska kunna återgå till ett normalt liv. Regeringen bör erkänna att problemet existerar och ta de initiativ som krävs för att förändra behandlingen av de drabbade.

– Inrätta en särskild myndighet för inomhusmiljöproblematiken

Regeringen bör överväga att bilda en särskild myndighet för inomhusmiljöproblematiken. En sådan myndighet skulle kunna ge stöd åt de drabbade och svensk forskning på området samt sammanställa forskning från andra länder. Med ett sådant kunskapscentrum skulle det också bli enklare att hantera de rättsliga frågorna kring sjuka hus och sjuka hus-sjukan.

– Ge Boverket och Kemikalieinspektionen i uppdrag att intensifiera sina insatser mot sjuka hus

I avvaktan på att en särskild myndighet kan bildas bör regeringen ge Boverket och Kemikalieinspektionen i uppdrag att intensifiera arbetet med att förebygga uppkomsten av sjuka hus. Ett led i ett sådant arbete kan vara att Boverket får tillsynsansvar för att miljökonsekvensbeskrivningar upprättas vid nybyggnation och renoveringar av fastigheter. Kemikalieinspektionen bör få ansvar för att ta fram gränsvärden för att begränsa förekomsten av kemiska gifter i inomhusmiljön.

– Utforma en hälsogaranti för byggd miljö

Byggnadernas långa livslängd gör att den som ansvarar för att bygga måste förmås att tänka långsiktigt. Detta kan uppnås om man kopplar ett långsiktigt ansvar till byggandet som innebär att en nyuppförd byggnad ska åtföljas av en garanti under minst tio år på att byggnaden inte skadar människors hälsa. Självklart måste en sådan lagstiftning definiera hälsoansvaret på ett sätt som gör det funktionellt i en domstol. Regeringen bör snarast utreda de närmare formerna för en hälsogaranti och därefter återkomma till riksdagen med ett lagförslag.

– Inrätta en bygghaverikommission

Regeringen bör inrätta en bygghaverikommission med uppgift att granska alla fall av sjuka hus-syndrom i landet och föreslå lösningar både för de drabbade personerna och för de byggnadstekniska problemen. En sådan kommission måste ha en bred kompetens för att kunna hantera både hälso-problematiken och byggtekniken.

– Tillsätt en utredning om uppföljning och ansvar

Uppmärksamheten kring sjuka hus och de hälsoproblem som en undermålig inomhusmiljö leder till borde innebära att nya problem inte skulle behöva tillkomma vid nybyggnad eller renoveringar. Tyvärr är så inte fallet. I dag är det en god affär för byggbolagen att först bygga och sedan bygga om, och få betalt båda gångerna. Det saknas således tillräckliga inci-

tament att göra rätt. Regeringen bör ta ett helhetsgrepp över detta problemområde och tillsätta en utredning om ett regelverk för uppföljning och ansvarstagande. Denna fråga har också uppmärksammats i vår reservation om byggförsäkringen och utvecklingsfelen.

– *Inrätta en fond för stödåtgärder*

En metod som bör prövas för att stödja dem som drabbas av ohälsa på grund av skadliga inomhusmiljöer är att inrätta en fond för finansiering av nödvändiga åtgärder. En sådan fond skulle kunna byggas upp med medel från en avgift som tas ut vid nybyggnad och större renoveringar. Även skattemedel skulle kunna användas. Regeringen bör utreda möjligheterna att inrätta en fond med en finansieringslösning som kan bidra till att öka incitamentet för byggindustrin att bygga och renovera så att hälsoproblemen minimeras.

– *Förslag*

Det som vi ovan anført bör riksdagen tillkännage som sin mening för regeringen. Det innebär ett bifall till motionerna 2012/13:C299 (MP), 2012/13:C305 (MP) yrkandena 1, 2, 4 och 6 samt 2012/13:C400 (MP) yrkandena 16 och 17.

Särskilt yttrande

Övriga motionsförslag – förenklad beredning, punkt 15 (S, MP, SD, V)

Veronica Palm (S), Hillevi Larsson (S), Jonas Gunnarsson (S), Katarina Köhler (S), Yilmaz Kerimo (S), Jan Lindholm (MP), Lars Eriksson (S), Amineh Kakabaveh (V) och Carina Herrstedt (SD) anför:

Utskottet har efter förenklad motionsberedning avstyrkt vissa motionsförslag. Då det gäller dessa förslag hänvisar vi till de senaste ställningstaganden som gjorts av företrädare för våra respektive partier i motsvarande frågor i betänkandena 2010/11:CU22, 2011/12:CU14, 2011/12:CU26, i förekommande fall tillsammans med företrädare för andra partier.

Vi vidhåller de synpunkter som förts fram men avstår från att på nytt ge uttryck för avvikande uppfattningar i en reservation.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012

2012/13:Ju241 av Börje Vestlund och Meeri Wasberg (båda S):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att investera i miljonprogramsområdena.

2012/13:C211 av Jan Lindholm (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om detaljplaner utan fastställd genomförandetid.

2012/13:C227 av Pontus Haag (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av plan- och bygglagen för att förenkla och effektivisera byggandet i Sverige.

2012/13:C231 av Jan Lindholm (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en lagstiftning som föreskriver energiaktiva ytmaterial vid nybyggnation och renovering.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lagstifta om ett mål för solenergi på byggnader.

2012/13:C235 av Pyry Niemi (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förändring av byggregler för ventilation.

2012/13:C258 av Anita Brodén och Lars Tysklind (båda FP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ökad vikt i samhällsplanering ska läggas vid gröna lungor, som trädgårdar, parker och andra grönområden för människors hälsa och för miljön.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av fortsatt utveckling av och tillgänglighet till stadsnära skogar.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att vidareutveckla användningen av rehabiliteringsträdgårdar.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att uppmärksamma samhällskostnaderna för utebliven fysisk aktivitet.

2012/13:C299 av Jan Lindholm (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av åtgärder mot sjuka hus-sjukan.

2012/13:C301 av Jan Lindholm (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att vidta ytterligare åtgärder för att minska problemen med buller i den byggda miljön.

2012/13:C302 av Jan Lindholm (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att revidera plan- och bygglagen med hänsyn till behovet av större marginaler för den byggda miljön på grund av ett nytt klimat.

2012/13:C303 av Jan Lindholm (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att reformera byggförsäkringen så att den till skillnad från i dag även täcker utvecklingsfel.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att initiera ett samarbete mellan byggbranschen, försäkringsbranschen och staten om en byggförsäkringsfond ur vilken konsumenterna som drabbats av utvecklingsfel kan få ersättning för att åtgärda skadan.

2012/13:C305 av Jan Lindholm (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en hälsogaranti för byggd miljö.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att snarast inrätta en bygghaverikommission.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning som får i uppgift att lägga fram förslag på hur problem för dem som drabbas av "sjuka hus" och liknande skador av arbetsplatser eller andra lokaler kan lösas.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en fond för att hantera kostnader som uppstår när ansvar ska tas för dem som skadas av ohälsosamma byggda miljöer.

2012/13:C310 av Carina Herrstedt (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om dispens från kravet på hiss ända upp till vindsplan.

2012/13:C313 av Eliza Roszkowska Öberg (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av plan- och bygglagen.

2012/13:C315 av Krister Hammarbergh (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att se över möjligheterna att överklaga beslut i plan- och bygglovsärenden.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att se över möjligheten att förkorta handläggningstiderna när beslut överklagas i ärenden som inte har prejudicerande karaktär.

2012/13:C318 av Staffan Anger (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att underlätta boende i husbåt.

2012/13:C322 av Yvonne Andersson (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Boverkets allmänna råd bör gälla i de fall Boverket och Naturvårdsverket inte lyckas samordna sig.

2012/13:C339 av Lotta Finstorp och Roger Tiefensee (M, C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten för Södermanland att bli ett "frilän" för billigare bostadsproduktion.

2012/13:C340 av Christina Oskarsson och Jörgen Hellman (båda S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en inventering av tillgängligheten för äldre personer och personer med funktionsnedsättning i ett vidare samhällsligt perspektiv.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en översyn av systemet med bostadsanpassningsbidrag.

2012/13:C341 av Helene Petersson i Stockaryd och Carina Adolfsson Elgestam (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ökad byggnation av trähus.

2012/13:C342 av Staffan Danielsson (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bullerproblemen i Linköping.

2012/13:C343 av Staffan Danielsson och Johan Hedin (båda C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förenkla regelverken för bostadsbyggande, främst för studentbostäder.

2012/13:C348 av Rickard Nordin (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ärendehantering vid byggande.

2012/13:C354 av Jan Lindholm (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av ett kraftfullt agerande från statens sida för att hävda närservice och det långsiktigt hållbara samhällsbyggandet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att miljökonsekvensbeskrivningar måste föregå etableringar av externa köpcentrum.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett moratorium om fem år då man inte tillåter att några nya externa köpcentrum byggs.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att utreda hur en långsiktigt hållbar miljö- och klimatsmart handelsstruktur med social hänsyn bör formas.

2012/13:C362 av Carina Herrstedt (SD):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förenkla byggnormerna för att göra det billigare att bygga studentfastigheter.

2012/13:C380 av Andreas Norlén m.fl. (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fyra tänkbara lösningar av problemet med riktvärden för flygbuller i Linköping.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av åtgärder när Boverket och Naturvårdsverket motarbetar varandra i flygbullerfrågan på ett sätt som skadar rättssäkerheten för medborgare, kommuner och företag.

2012/13:C388 av Veronica Palm m.fl. (S):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att plan- och bygglagen behöver reformeras.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skärpningar av energikraven vid nybyggnationer och renoveringar.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om hur skärpta energikrav ska utformas vid ombyggnation.

2012/13:C396 av Elin Lundgren (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över lagen om bostadsanpassning.

2012/13:C400 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utredning om passivstandard.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om cykelvägar.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förändrade parkeringsnormer.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om sjuka hus.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Kemikalieinspektionens och Boverkets utökade ansvar avseende sjuka hus.

2012/13:C403 av Jan Ericson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om undantag för energideklarationer vid uthyrning av småhus.

2012/13:C416 av Bo Bernhardsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åtgärder för att bevara och utveckla förutsättningarna för trädgårdsodling i städerna.

2012/13:C438 av Jan Lindholm (MP):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stoppa brist på tillgänglighet i nybyggnation.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att samhället i ökad utsträckning måste ta till vara kunskap hos handikapporganisationerna.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om studerande och brist på tillgänglighet.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av hissar.

2012/13:C440 av Ulrika Karlsson i Uppsala (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra en översyn av plan- och bygglagen för att stärka den fria etableringsrätten.

2012/13:Fö228 av Jan Lindholm m.fl. (MP):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bygglovsplikt för antenner och basstationer.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att i plan- och bygglagen ge utrymme för kommuner att skapa områden med låga strålningsnivåer.

2012/13:Fö260 av Ulrika Carlsson i Skövde och Per Lodenius (båda C):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över problematiken kring bostadsanpassningsbidrag till elöverkänsliga.

2012/13:Fö263 av Peter Rådberg m.fl. (MP):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa ett obligatorium för kommuner att ha klimat- och sårbarhetsplaner.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kommunernas ansvar för detaljplaner och bygglov bör förlängas från tio till tjugo år.

2012/13:T510 av Helena Leander m.fl. (MP):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att fyrstegsprincipen bör göras till ett krav i all stadsplanering.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa miniminormer för antal cykelparkeringar och närhet till kollektivtrafik vid nybyggnation av bostäder.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att länsstyrelserna bör ges möjlighet att stoppa en plan som inte uppfyller kriterierna i lagstiftningen.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att länsstyrelserna bör ges en starkare roll för samordning av samhälls- och transportplanering mellan kommuner.

2012/13:MJ455 av Matilda Ernkrans m.fl. (S):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ge Boverket i uppdrag att skärpa byggreglerna för fastbränslepannor i syfte att minska utsläppen av bens(a)pyren.

2012/13:N366 av Jennie Nilsson m.fl. (S):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att dagens byggregler inte ska diskriminera något värmeslag.

2012/13:N406 av Lise Nordin (MP):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka energideklarationen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att anta mål för energieffektivitet i nybyggnation.